

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Ústav sociální práce

**Možnosti řešení problematiky domácího násilí z pohledu
aktérů sítě služeb**

Bakalářská práce

Autor:	Petr Novotný
Studijní program:	B0923P240001 – Sociální práce
Studijní obor:	Sociální práce ve veřejné správě
Vedoucí práce:	Mgr. Lucie Smutková, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Petr Novotný

Studium: F19BP0275

Studijní program: B0923P240001 Sociální práce

Studijní obor: Sociální práce ve veřejné správě

Název bakalářské práce: **Možnosti řešení problematiky domácího násilí z pohledu aktérů sítě služeb**

Název bakalářské práce AJ: Possibilities of solving the problem of domestic violence from the point of view of the actors of the network of services

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zaměřuje na možnosti řešení problematiky domácího násilí z pohledu aktérů sítě služeb. Teoretická část je věnována základní charakteristice domácího násilí, jednotlivým znakům a možným formám. Dále se práce zaměřuje na rozdělení rolí oběti a agresora. Hlavním cílem práce je zjistit pohled jednotlivých aktérů na problematiku domácího násilí a zároveň možnosti řešení, které jsou jednotlivými aktéry využívány. V praktické části slouží k dosažení cíle metoda kvalitativního výzkumu v podobě přímých rozhovorů s jednotlivými aktéry zabývající se uvedenou problematikou.

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-806-8. PAPERSTEINOVÁ, Lucie, Jiřina NAVRÁTILOVÁ a Libor BOTEK. Domácí násilí: příručka (nejen) pro pastorační pracovníky. V Praze: Karmelitánské nakladatelství, 2019. Orientace (Karmelitánské nakladatelství). ISBN 978-80-7566-149-4.

Garantující pracoviště: Ústav sociální práce,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Smutková, Ph.D.

Oponent: Mgr. Leona Stašová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 30.4.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením vedoucí práce a uvedl jsem všechny použité zdroje společně s literaturou.

V Hradci Králové dne 12. 4. 2022

Petr Novotný

Poděkování

V první řadě bych chtěl poděkovat vedoucí mé bakalářské práce, paní Mgr. Lucii Smutkové, Ph.D. za vedení práce a za poskytnuté cenné rady. Dále bych chtěl poděkovat všem informantům za ochotu poskytnutí rozhovorů pro vypracování empirické části. Poděkování patří také mé rodině za podporu ve studiu.

Anotace

NOVOTNÝ, Petr. *Možnosti řešení problematiky domácího násilí z pohledu aktérů sítě služeb*. Hradec Králové, 2022 s. 74. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Filozofická fakulta. Ústav sociální práce. Vedoucí práce: Mgr. Lucie Smutková, Ph.D.

Bakalářská práce se zaměřuje na možnosti řešení problematiky domácího násilí z pohledu aktérů sítě služeb. Teoretická část je věnována základní charakteristice domácího násilí, jednotlivým znakům a možným formám. Dále se práce zaměřuje na rozdělení rolí oběti a agresora. Hlavním cílem práce je *zjistit, jak aktéři sítě služeb vnímají téma domácího násilí a jak vnímají možnosti jeho řešení v praxi*.

V praktické části slouží k dosažení cíle metoda kvalitativního výzkumu v podobě přímých rozhovorů s jednotlivými aktéry zabývající se uvedenou problematikou.

Klíčová slova: domácí násilí, oběť, agresor, příčiny vzniku domácího násilí, možnosti řešení domácího násilí

Annotation

NOVOTNÝ, Petr. Possibilities of solving the problem of domestic violence from the point of view of the actors of the network of services. Hradec Králové, 2022 p. 74. Bachelor thesis. University of Hradec Kralove. Faculty of Arts. Institute of Social Work. Leader: Mgr. Lucie Smutková, Ph.D.

The bachelor's thesis focuses on the possibilities of solving the problem of domestic violence from the perspective of the actors of the network of services. The theoretical part is devoted to the basic characteristics of domestic violence, individual features and possible forms. Furthermore, the work focuses on the division of roles of victim and aggressor. The main goal of the work is to find out the view of individual actors on the issue of domestic violence and at the same time the possibilities of solutions that are used by individual actors.

In the practical part, the method of qualitative research in the form of direct interviews with individual actors dealing with the above issues serves to achieve the goal. Emphasis is placed primarily on mapping the possibilities of cooperation between actors, working with victims and subsequently possible work with aggressors.

Key words: domestic violence, victim, aggressor, causes of domestic violence, possibilities of solving domestic violence

Obsah

Úvod	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1. Domácí násilí.....	11
1.1 Vymezení pojmu domácí násilí	11
1.2 Znaky domácího násilí.....	13
1.3 Fáze domácího násilí.....	14
1.4 Příčiny vzniku domácího násilí.....	15
1.5 Formy domácího násilí	16
1.6 Cyklus domácího násilí.....	19
1.7 Mýty o domácím násilí	21
1.8 Účastníci domácího násilí	23
2. Možnosti řešení problematiky domácího násilí v praxi.....	25
2.1 Trestní zákon v kontextu domácího násilí	26
2.2 Zákon o ochraně před domácím násilím.....	26
2.3 Policie ČR	27
2.4 Intervenční centrum	29
2.5 Soud	30
2.6 Orgán sociálně právní ochrany dětí	30
2.7 Organizace sítě služeb zabývající se problematikou domácího násilí.....	31
3. Práce s účastníky domácího násilí v kontextu sítě služeb.....	36
3.1 Oběť domácího násilí.....	36
3.2 Práce s oběťmi domácího násilí	39
3.3 Agresor domácího násilí	44
3.4 Práce s agresory domácího násilí.....	48
Shrnutí teoretické části	51
EMPIRICKÁ ČÁST	52

4. Metodické ukotvení výzkumných aktivit	52
4.1 Hlavní cíl a dílčí cíle výzkumu	52
4.2 Transformační tabulka	53
4.3 Kvalitativní výzkum.....	55
4.4 Polostrukturovaný rozhovor.....	55
4.5 Výběr souboru informantů.....	56
4.6 Realizace výzkumného šetření.....	57
4.7 Etické aspekty a rizika výzkumu	58
5. Interpretace získaných informací.....	59
5.1 Interpretace dílčího cíle 1.....	59
5.2 Interpretace dílčího cíle 2.....	61
5.3 Interpretace dílčího cíle 3.....	64
Závěr	69
Seznam použitých zdrojů.....	72
Seznam tabulek.....	74
PŘÍLOHY	75

Úvod

Problematika domácího násilí představuje ve společnosti nepochybně rozsáhlý společenský fenomén. Přesto, že je mu věnováno čím dál více pozornosti, stále existuje řada neobjasněných skutečností, proč k takovému jednání dochází. Důvody vedoucí ke vzniku domácího násilí mohou být odlišné a jinak rozsáhlé, nicméně důležité je zmínit, že se jedná o formu týrání, kterou není možné v žádném případě akceptovat. Hlavním cílem domácího násilí je získání moci a kontroly ze strany jedné osoby nad osobou druhou za použití různých způsobů násilí a psychického nátlaku. Důležité je také zmínit obtížné řešení této problematiky. Těžká prokazatelnost a následné řešení domácího násilí spočívá zejména ve skutečnosti, že k němu dochází výhradně v soukromí. Společně s obtížnou identifikací je dále třeba klást důraz na komplexnost tohoto nežádoucího jevu. Ta spočívá zejména v tom, že se může objevit prakticky v každé rodině, či partnerském soužití, vždy v odlišné podobě, bez ohledu na skutečnost historie výskytu. Samotná komplexnost domácího násilí spočívá také ve skutečnosti, určení rolí oběti/ohrožené osoby a agresora/pachatele. V práci využívám právě pojmy agresor/pachatel a oběť/ohrožená osoba domácího násilí, vždy s ohledem na kontext textu. Pachatelem domácího násilí stejně tak obětí, se v případě domácího násilí může stát kdokoli. I přes zmíněnou vážnost této problematiky, existuje řada možností řešení domácího násilí, které se zaměřují na objasňování tohoto společensky neakceptovatelného jevu společně s jeho řešením.

Výše zmíněné mě následně vedlo k výběru tématu mé bakalářské práce se zaměřením na problematiku domácího násilí, pohledy jednotlivých aktérů sítě služeb, zabývajících se dlouhodobě touto problematikou. Na základě této skutečnosti jsem určil za hlavní cíl své práce *zjistit, jak aktéři sítě služeb vnímají téma domácího násilí a jak vnímají možnosti jeho řešení v praxi*. Samotnou problematikou domácího násilí se zabývá řada organizací, nicméně je zřejmé poukázat na odlišné přístupy společně s využitím odlišných metod pro následné řešení. Pro dosažení stanoveného hlavního cíle využívám tři dílčí cíle. První dílčí cíl je, *zjistit, co si aktéři sítě služeb představují pod pojmem domácí násilí*. Druhým dílčím cílem se snažím, *zjistit, jak jednotliví aktéři vnímají téma spolupráce s ostatními aktéry v síti služeb*. Následně třetím dílčím cílem se snažím, *zjistit, jak jednotliví aktéři vnímají téma práce s účastníky domácího násilí*. Na základě zvolených cílů jsem v práci využil kvalitativní formu dotazování prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru.

K lepšímu objasnění pohledu na problematiku domácího násilí jsem práci rozdělil na dvě hlavní části – část teoretickou a empirickou.

Teoretická část je dále rozdělena do třech hlavních kapitol. V první kapitole poukazují na charakteristiku domácího násilí společně s vymezením jednotlivých příčin a vzniku tohoto jevu. Pozornost zaměřují na vymezení jednotlivých znaků, forem, cyklu, fází, ale také řadě mýtů, se kterými bývá problematika domácího násilí často spojována. Společně s tímto vymezením dále poukazují na účastníky domácího násilí. Druhá kapitola teoretické části je věnována jednotlivým možnostem řešení problematiky domácího násilí v praxi. V této části zmiňují především pohled legislativy s následnou charakteristikou zákonů zabývajících se problematikou domácího násilí. Pozornost věnují třem pilířům ochrany, tedy přístupu Policie ČR, intervenčních center a justice. Společně s možnostmi řešení v této kapitole dále poukazují na jednotlivé organizace sítě služeb v kontextu domácího násilí. Zmiňují přístup a zaměření daných organizací v rámci problematiky domácího násilí společně s možnostmi řešení a metodami, které jsou v případě identifikace domácího násilí využívány. Ve třetí kapitole mé práce se zabývám samotnou prací s účastníky domácího násilí. Pozornost věnují zejména procesům a způsobům pomoci obětem domácího násilí prostřednictvím poskytovaných služeb. Podobně jako v případě pomoci oběti/ohrožené osoby zaměřují pozornost i na osobu agresora/pachatele. V závěru teoretické části vymezují způsoby pomoci agresorům/pachatelům domácího násilí prostřednictvím odborných programů, poskytovaných danými organizacemi.

Empirická část je zaměřena na kvalitativní formu dotazování v podobě polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky vybraných organizací. Důraz je kladen na objasnění příčin vzniku domácího násilí a následně, jakým způsobem je možné těmto příčinám čelit. První kapitola empirické části charakterizuje metodické ukotvení výzkumných aktivit. Dále je stanoven hlavní cíl práce, jenž má empirická část objasnit. Následně je přiložena transformační tabulka s vymezením dílčích cílů a tazatelských otázek ke každému z nich. V neposlední řadě je popsán proces výběru informantů společně s charakteristickou výzkumného šetření a její realizací. Na závěr jsou získané informace interpretovány. V každé interpretaci shrnují získané informace daného dílčího cíle.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Domácí násilí

V této kapitole teoretické části mé práce se budu zabývat základním vymezením problematiky domácího násilí. Zmiňuji zde základní definice, a pohledy jednotlivých autorů, zabývajících se touto problematikou. Dále pak kladu důraz na znaky, formy, fáze a mýty domácího násilí společně s charakteristikou účastníků domácího násilí. Následně poukazuji zejména na základní charakteristiku fenoménu domácího násilí a možné příčiny jeho vzniku.

1.1 Vymezení pojmu domácí násilí

Problematika domácího násilí jako taková nemá jednoznačnou definici. Existuje řada forem a podob poukazujících na tento společenský jev, nicméně o samotném domácím násilí by se dalo hovořit jako o typu chování se k blízkým osobám, nejčastěji partnerům. Blízkými osobami je myšleno soužití ve společné domácnosti, přičemž osoba násilná uplatňuje fyzické či psychické násilí na úkor získání a udržení moci nad osobou ohroženou. Nutné je podotknout, že k takovému aktu nedochází pouze ojediněle. Domácí násilí se řadí mezi dlouhodobé a opakované týrání osoby oběti, ať už za použití fyzického násilí nebo verbálních výhrůžek, přičemž po určitém čase se může tento průběh postupně stupňovat. Důležité je, že k němu dochází výhradně v soukromí tzv. za uzavřenými dveřmi, tudíž často bývá těžce prokazatelné (Domácí násilí, online). Samotným cílem domácího násilí je získání moci a nepřetržité kontroly nad osobou oběti. V průběhu domácího násilí udržuje násilná osoba oběť v neustálém strachu a stresu cokoli podniknout za jeho zády a zabránit tak dalšímu průběhu této nežádoucí skutečnosti. Domácí násilí samo o sobě může mít různé podoby a týkat se prakticky kohokoli, ovšem z hlediska nejčastějších případů, kdy je obětí domácího násilí žena je užíván termín násilí na ženách (Čech a kol., 2011).

Samotná skutečnost domácího násilí může být v několika ohledech podceňována. Autoři Daligant a Bedin (2014) ve své knize přirovnávají podceňování domácího násilí k „zákonu o mlčení“, na základě kterého se oběť bojí přiznat sama sobě, že je skutečně obětí nebo v některých případech, pokud dojde k přiznání si skutečnosti, dochází k zatajování tohoto jevu a strachu se svěřit třetí osobě, která by na vznik této situace upozornila.

Domácí násilí bývá často označováno jako typ násilného chování mezi partnery či osobami blízkými, na základě kterého dochází ke kontrole a omezování jedné osoby na úkor jednání osoby druhé, přičemž se toto chování může vlivem častějšího opakování a dlouhodobosti

postupně rozrůst, a vystavit tak oběť neustálému strachu o svou osobu či jiné osoby blízké. Problematika domácího násilí jako taková nemá jednoznačnou definici, nicméně řada autorů zabývajících se touto problematikou pohlíží na tento jev následovně:

Podle Ševčíka (in Ševčík a Špatenková, 2011), lze domácí násilí charakterizovat jako podmnožinu násilného chování v rodině, přičemž zde zahrnuje všechny projevy, psychického, fyzického a sexuálního násilí, páchané nejčastěji mezi osobami blízkými. Na skutečnost domácího násilí poukazuje i autorka Čírtková (2009), která tvrdí, že domácí násilí je samo o sobě často považováno za zvláštní společenský fenomén, přičemž není hlavní důraz kladen na násilí jako takové, nýbrž na okolnosti, na základě kterých je užíváno.

Podle autorky Bednářové (el. Al. 2006), lze na domácí násilí pohlížet následovně:

„Domácí násilí zpravidla označuje týrání a násilné jednání, odehrávající se mezi osobami blízkými žijícími spolu ve společném bytě nebo domě, kdy jedna násilná osoba získává a udržuje nad druhou moc a kontrolu. Jedná se o fyzické i slovní útoky, tělesné týrání, omezování osobní svobody, vydírání, sexuální zneužívání, výhrůžky apod. Toto chování vyvolává trvalý strach oběti ze svého trýznitele, což umožňuje násilníkovi udržovat nad obětí omezené mocenské postavení a donutit ji, aby se podřídila jeho vůli. Kontrolu veškerého života uplatňuje násilník jako svůj samozřejmý nárok“ (in Macková, 2009, str. 6).

Na autorku Bednářovou (2009) navazuje velmi podobným vymezením autorka Čuhelová (2016). Obě autorky vymezují domácí násilí jako prostředek k získání moci a kontroly ze strany jedné osoby k druhé. Takový útlak spočívá v především v určité formě násilného chování za použití psychického či fyzického týrání. Důsledky potom směřují k absolutní kontrole nad běžným životem.

Čuhelová (2016), definuje domácí násilí jako: *„opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti mezi osobami, které jsou či byly spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě či domě“* (Čuhelová, 2016, str. 1).

Jakékoli násilné chování mezi osobami blízkými či osobami žijícími ve společné domácnosti s sebou může nést určité formy domácího násilí. Samotný výskyt pojmu domácí násilí se začal objevovat již v 60. – 70. letech 20. století. Důraz byl kladen na období, kdy na základě řady publikací bylo poukázáno na jisté formy výskytu partnerského násilí. Jednalo se zejména o

situace, kdy do role osoby ohrožené (oběti) byly postaveny výhradně ženy (Machalová, 2014). Postupem času se však ukázalo, že se nemusí jednat pouze o násilí mezi partnery či manželi. Na skutečnost výskytu domácího násilí na dalších blízkých osobách či členech rodiny poukazuje ve svém díle autorka Voňková (2005).

Voňková (2005) ve své knize vymezuje domácí násilí jako: „*Násilné chování v rodině a domácnosti zahrnuje špatné zacházení s dětmi, násilí mezi dospělými členy rodiny i špatné zacházení se starými a handicapovanými lidmi*“ (Voňková, 2005, str. 6).

Dle Voňkové (2005) jasně vyplývá, že domácí násilí může postihnout prakticky kohokoli bez ohledu na fakt, zda se jedná o ženu, muže, seniora, dítě či zdravotně postiženou osobu.

Dále pak je s domácím násilím spojováno bezpočet mýtů. Důležité je zmínit, že domácí násilí není páčeno na základě emočního jednání, nýbrž za účelem vědomého a záměrného poškození oběti. Důvody mohou být jakékoliv, nicméně žádný nedokáže omluvit toto jednání a, tudíž je třeba tuto problematiku neprodleně řešit.

1.2 Znaky domácího násilí

Domácí násilí v jakékoli podobě je považováno za nepřijatelné a nežádoucí chování, na základě kterého agresor způsobuje bolest fyzického či psychického charakteru oběti, která po určitém čase ztrácí naději tuto skutečnost řešit. Přestože je domácímu násilí věnováno čím dál více pozornosti, je v mnoha případech velice obtížné tento jev prokázat bez pomoci oběti, která se ne vždy rozhodne svou situaci řešit. Domácí násilí se vyznačuje především svými specifickými znaky. Důraz je kladen především na citovou blízkost mezi obětí a agresorem, ale také na ekonomickou závislost. Důvodem je získání plné kontroly nad osobou oběti, přičemž si agresor nepřipouští, že by mohl být za své chování vůči oběti trestně stíhán či potrestán. Nicméně, ne každý incident musí nutně znamenat domácí násilí (Čuhelová, 2016).

Autorka Čapková (2016) považuje za základní znak domácího násilí opakované násilné jednání nebo vyhrožování, kterým je ohrožena svoboda oběti, zdraví či lidská důstojnost osoby oběti a v některých případech i život. Aby se skutečně jednalo o domácí násilí, musí být naplněny všechny definiční znaky domácího násilí. Společně s Čapkovou (2016) vymezuje jednotlivé znaky domácího násilí také autorka Čírtková (2009), která poukazuje na následující:

- *Výskyt incidentů* – poukazuje na intenzitu výskytu psychického či fyzického násilí ze strany násilníka k oběti. Kromě násilí psychického a fyzického se může jednat i o násilí sexuální, sociální či ekonomické.

- *Trvalá a neměnná diferenciací rolí* – jednoznačné vymezení rolí oběti a agresora.
- *Opakování incidentů* – důraz na časté opakování určité formy nátlaku ze strany agresora k oběti.
- *Eskalace* – intenzita násilí poukazující na stupňování nátlaku ze strany agresora k oběti.

Pokud dochází k naplnění všech znaků, je zřejmé, že se skutečně o domácí násilí jedná. Pokud určitý znak chybí, je následně kladen důraz zejména na jinou formu rodinného či partnerského problému, nicméně nelze vyloučit, že se chybějící znak vyskytne po určité době a bude tak zahájen proces domácího násilí. Na základě zmíněných znaků dochází k samotnému průběhu domácího násilí, jemuž předchází nejčastěji historie domácího násilí, následovaná dalšími formami ubližování a stupňování agrese (Ševčík, Špatenková, 2011).

1.3 Fáze domácího násilí

Případy, kdy se v rodině vyskytne nějaký incident, neznamená, že se musí jednat o domácí násilí. Aby se skutečně dalo hovořit o výskytu této problematiky, musí být naplněny všechny čtyři definiční znaky této problematiky (Šedivá, Ševčík, Štěrbová, Vedra, Vitoušová, 2007). Následný vznik domácího násilí spočívá v naplnění jednotlivých definičních znaků, na základě kterých dochází k první konfrontaci oběti ze strany agresora, a následně podle formy násilí k dalšímu průběhu.

Fázemi domácího násilí se zabývají autoři Ševčík a Špatenková (2011), kteří definují následující:

Pokud se skutečně jedná o fenomén domácího násilí, je třeba zmínit jednotlivé fáze, na základě kterých se tento jev vyskytuje mezi partnery či dalšími blízkými osobami. První fáze poukazuje na *historii domácího násilí*. Tato fáze zdůrazňuje období, které poukazuje na skutečnost, že se nejedná o jednorázový akt. Nejedná se o ojedinelou záležitost, ale o situaci, která se následně stupňuje a stává se čím dál častější a opakovanější. V této fázi se jedná zejména o verbální útoky směřované na osobu oběti spojené s ponižováním, výhružkami či zastrašováním.

V další fázi *stupňování napětí*, zejména po určitém čase, osoba agresora získává stále větší kontrolu nad obětí, což vede k následnému zhoršení situace. Verbální urážky začínají být nahrazovány prvními fyzickými útoky, které se postupně zhoršují a dochází k jejich častějšímu opakování. V takovém případě je již velice obtížné se této situaci bránit či jí zamezit. Cílem agresora již není pouze oběť zastrašit či ponížit, ale za použití fyzického násilí danou osobu

sankcionovat, což následně může vést k životu ohrožujícímu jednání ze strany agresora s cílem ohrožit oběť na životě.

Následně od verbálních útoků je ve většině případů přikročeno k samotnému násilí. Fáze *násilí* mezi blízkými osobami i přes to, že existuje řada případů poukazující na domácího násilí mimo partnerské soužití, stále nejvíce případů poukazuje na násilí mezi osobami blízkými. Agresor společně s obětí jsou vzájemně propojeny zejména citově, sociálně a ekonomicky. Právě zmíněné propojení bývá nejčastější příčinou vzniku problematiky domácího násilí.

Třetí fáze poukazuje na *společné obydlí či společnou domácnost*, na základě které je těžce prokazatelné domácí násilí zejména proto, že je pácháno nejčastěji v soukromí, což je pro objasnění tohoto jevu velice obtížné. Důsledkem skutečnosti, že se jedná o násilí výhradně v soukromí, je velice těžké tuto problematiku řešit, pokud se oběť sama od sebe nerozhodne svou situaci řešit, a zabránit tak dalším útokům na její osobu.

1.4 Příčiny vzniku domácího násilí

Příčin pro vznik násilného chování vůči jiné osobě může být skutečně mnoho. Historie vzniku domácího násilí poukazuje na jednofaktové teorie snažící se vysvětlit jednotlivé příčiny výskytu domácího násilí. První zmíněné jednofaktové teorie vysvětlují domácí násilí pouze obecně. Jedná se o *teorie biologicko – genetické*, které vysvětlují příčinu vzniku agresivního chování. Tento typ přiblížení problematiky domácího násilí byl poměrně brzy nahrazen teorií *psychologickou*. Ta poukazuje na to, že vzniku domácího násilí předchází povahové zvláštnosti osoby agresora. Důraz je kladen především na poruchu osobnosti nebo v některých případech na excesy agresivní osoby (Ševčík, Špatenková, 2011).

Na problematiku domácího násilí poukazuje také Freud ve svém konceptu masochismu, podle nějž „(...) *masochista touží po tom, aby se s ním nakládalo jako s bezmocným, závislým a neposlušným dítětem*“ (Ševčík, Špatenková, 2011 str. 33).

Další z teorií, dle autorů Ševčíka a Špatenkové (2011), popisující příčinu vzniku násilného chování jsou *teorie objektových vztahů*. Tato teorie vysvětluje příčinu vzniku domácího násilí jako následek nedostatečné láskyplné péče a nemožností tvorby jisté vazby v dětství. Na ní následně navazuje *teorie sociálního učení*, která reflektuje transgenerační přenos vzorců násilného chování. Asi nejvíce objevující se teorie již v 70. letech 20. století byla *teorie rodinného systému*, která popisuje příčinu vzniku domácího násilí na základě stresu v rodinném soužití, nicméně postrádá vysvětlení, na základě kterého se agresivní chování vyskytuje pouze

v některých rodinách, i když je zřejmé, že stres je zcela jistě součástí každé rodiny. Proto další z teorií zabývajících se problematikou domácího násilí je *teorie stresu*, která vnímá probíhající procesy uvnitř i vně rodiny, na základě kterých probíhá analýza souvislostí mezi zdroji možnosti výskytu stresu. Nicméně za následek agresivního chování nemusí odpovídat vždy jen stres, může se například jednat o důsledek hněvu, zaměřený primárně na vlastní osobu.

Problematikou domácího násilí se zabývají i *teorie sociologické*, které poukazují na agresivní chování s příčinou vlivu sociokulturních jevů spjatých se vznikem uplatňování moci a kontroly ve společnosti. Na základě této teorie je patrné, že vznik násilného chování je dán organizací rodinného života. Proto za následek agresivního chování může být například věková různorodost členů příslušné rodiny, jednotlivé konfliktní aktivity a zájmy či neshody ve výkonu sociálních rolí. V neposlední řadě sociologické teorie poukazují na toleranci násilného chování ve společnosti. „*V násilné společnosti se kdokoli může stát agresorem nebo obětí*“ (Ševčík, Špatenková, Svobodová, 2011, str. 34).

Dalším důvodem vzniku domácího násilí může být zcela nepochybně nadřazenost mužského pohlaví. K tomuto názoru se přiklání přístupy *feministické* snažící se o to, aby bylo domácí násilí reflektováno na pozadí patriarchální společnosti. Tento přístup klade důraz na postavení hodnot a norem, které upevňují nadřazenost a přirozenou autoritu mužů, zatímco žena disponuje pouze podřízeným postavením k mužskému pohlaví. Nicméně i na základě této teorie se vyskytují zcela opačné názory, které se domnívají, že společnost není patriarchální, ale naopak je ve své přirozenosti matriarchální. Následně je kladen důraz na ženu, která v rodině vymezuje a předává jistý souhrn norem, na základě kterých jsou v životě dětí dominantní právě ženy. Muži vychovaní v prostředí matriarchálním zaměřují svou potřebu závislosti na matku. Následně pak přenášejí svou závislost do vznikajícího partnerského či manželského vztahu, společně se skrytým nepřátelstvím a rozpolceností vůči ženám. Tento fakt následně vysvětluje agresivní chování muže vůči jeho partnerce jako nutkání odevzdat se jí či se jí podrobit (Ševčík, Špatenková, Svobodová, 2011).

1.5 Formy domácího násilí

Existuje řada forem domácího násilí, na základě kterých získává agresor nad obětí moc a kontrolu. Většina těchto forem má různé podoby, avšak podobný či stejný cíl. Tlak vyvíjený ze strany osoby agresora k osobě oběti se neustále stupňuje, tudíž je zcela výjimečné, že by nedocházelo k neustálému stupňování tlaku a kontroly nad obětí. K takovému jednání využívají agresori nespočet taktik a způsobů jednání a zstrašování za účelem následného podrobení si

oběti. Jedná se zejména o následující formy kontroly vymezené autory Ševčíkem a Špatenkovou (2011):

- ponížování oběti,
- izolování oběti od širší veřejnosti,
- zastrašování oběti,
- obviňování oběti,
- fyzické/psychické týrání oběti.

Problematika domácího násilí je velmi komplikovaná a stále ještě existuje několik otázek směřujících k tomuto tématu. V tomto kontextu lze hovořit o základním vymezení forem agresivního chování, jehož podoby nejsou doposud zcela sjednocené. Nicméně dle základního vymezení lze určit pět základních forem domácího násilí. Jedná se tedy o násilí fyzické, psychické, ekonomické, sociální a sexuální. Odlišné formy souvisí s cílem vzbuzení pocitu strachu a obav u osoby oběti.

První forma domácího násilí je nepochybně násilí *fyzického charakteru*. Z hlediska této formy násilí hovoříme pravděpodobně o nejzjevnějším a nejhrubším násilí páchaném na osobě oběti. Jedná se o situaci, kdy agresor získává kontrolu nad obětí za použití fyzické síly či její hrozby k zastrašení a ohrožení oběti. Tento typ násilí poukazuje na široké spektrum chování s jasným cílem ublížit, přivodit bolest či další následky na základě fyzického utrpení. Projevy fyzického násilí mohou být různé. Nejčastěji se jedná o fyzické bití, fackování, udeření pěstí, kopání, kousání, znehybňování, škracení, cloumání a pálení. V některých situacích dochází k ohrožení oběti za účelem hrozby užití bodné či střelné zbraně, ale také samotný útok přímo ohrožující život oběti. Klasifikace fyzického násilí je spojena s jednotlivými rafinovanými akty, kterými se násilná osoba snaží záměrně vyvolat strach a stres u oběti. Jedná se například o bezohlednost agresora za volantem, opuštění osoby oběti na nebezpečném místě či v nesnadné situaci, znemožnění lékařské péče či odpírání spánku a jídla.

Kromě fyzických útoků může agresor použít k nátlaku a podmanění oběti způsoby v podobě urážek, vyhrožování a zastrašování. V takovém případě hovoříme o domácím násilí *psychického charakteru*, jež poukazuje na psychologickou, citovou či emocionální podobu. Namísto fyzických projevů a útlaku oběti se agresivní osoba pokouší získat kontrolu nad osobou oběti za účelem duševního utrpení. Právě psychická forma domácího násilí má za následek těžkou prokazatelnost tohoto jevu, protože užívá podob, které se zdají v mnoho ohledech sociálně přijatelné. Kromě toho nezanechává žádné evidentní stopy, jako jsou

například krevní podlitiny, oděrky, otevřené rány či fraktury. Psychické násilí, byť nedochází k fyzickému bití, může mít daleko horší dopad na oběť zejména v případě sebeúcty, sebevědomí či sebepojetí. Podobně jako fyzické násilí i psychické násilí má různé podoby. Jedná se především o neverbální a verbální psychické domácí násilí (Ševčík, Špatenková, 2011). Mezi prostředky sloužící agresorovi pro nátlak a podmanění oběti může patřit kromě odpírání potravy a spánku oběti i myšlenky na sebevraždu a navození pocitu viny ze situace, kdy agresor tímto jednáním viní oběť, že v případě takového jednání bude za danou situaci zodpovědná ona (Huňková, Vonková, 2004).

Psychická forma domácího násilí může obsahovat dvě podoby na základě, kterých si agresor podmaňuje oběť. Na základě této skutečnosti bývá domácí násilí psychického charakteru rozděleno do následujících forem:

- *Neverbální psychické násilí* – poukazující například na ničení oblíbených věcí oběti, či věcí ke kterým má oběť nějaký vztah. Příkladem může být rozstříhané prádlo oběti či ničení fotografií.
- *Verbální psychické násilí* – projev násilí zahrnující slovní napadání, urážení a ponižování oběti.

Dále pak existují případy, na základě kterých se může jednat o napadení vyvolané následkem žárlivosti ze strany agresora k oběti. Další formy domácího násilí vymezují autoři Ševčík a Špatenková (2011) následujícím způsobem:

Další forma domácího násilí poukazuje na jmení účastníků násilí. Jedná se o násilí *ekonomické*, které se vyznačuje formou domácího násilí, při kterém násilná osoba zamezuje či omezuje oběti přístup ke společným financím nebo odmítá poskytovat finanční prostředky na zajištění společné domácnosti či péči o děti. Agresor má tak absolutní přehled nad příjmy oběti, která je tak vystavena neustálému tlaku. Kromě zamezení využití financí je součástí ekonomického násilí i zneužití věcí ohrožené osoby, jako je například zabavení automobilu pro potřebu agresora či neoprávněné nakládání s majetkem oběti. Oběť je tak vystavena situaci, kdy je velice obtížné podnikat určité kroky k řešení této nepříznivé situace, a je tak stále více odkázaná na agresora, který získává stále více a více kontroly nad jejím každodenním životem.

Následná forma domácího násilí s sebou nese formu omezování oběti při kontaktu s blízkými osobami či dalšími osobami v jejím okolí. Jedná se o *násilí sociální*, což poukazuje na využívání blízkých osob oběti či dětí za účelem nátlaku a získání moci. Oběti je tak zamezen jakýkoli kontakt s blízkými osobami, především z obavy násilníka, že by mohlo dojít ke svěření

se třetí osobě s danou situací. Jedná se o formu násilí vznikající v pozdějších stádiích kontroly nad obětí. Agresor je zcela informován o veškerém pohybu oběti. Za následek sociálního útlatku může být následná ztráta sociálních kontaktů a celková ztráta kontaktů se sociálním prostředím.

V neposlední řadě domácí násilí nese podobu *sexuálního charakteru*, což vymezuje formu násilí vyskytující se nejčastěji mezi partnery či osobami žijícími ve společné domácnosti. Obecně lze sexuální násilí vymezit jako vynucení nedobrovolného pohlavní styku s danou osobou. Vynucený sex slouží často k vyvolání agrese a násilí ze strany agresivní osoby k osobě ohrožené. Důležité je zmínit, že oběti nemusí být pouze ženy. Existuje řada důkazů, kdy se obětí sexuálního násilí stal muž, senior či dítě. V případě sexuálního násilí nemusí dojít k uspokojení sexuálního pudu, na základě kterého má agresor účinný nástroj pro ponižování, urážení či zesměšňování oběti.

K určité formě domácího násilí může dojít i v případě trvalého odloučení agresora a oběti. Často se v praxi objevují situace, kdy po vzájemném odloučení přichází na řadu nebezpečné pronásledování a obtěžování (stalking) ze strany jednoho z účastníků. Stalking ve většině případů navazuje tam, kde domácí násilí skončilo. Hlavním důvodem pronásledování a vyhledávání dané osoby je touha po neustálém kontaktu s obětí. Můžeme hovořit o tzv. posedlosti stalkera danou osobou.

1.6 Cyklus domácího násilí

Domácí násilí se v mnoha případech může jevit jako nepředvídatelné, nicméně ve skutečnosti se řídí určitým vzorcem, který lze označit jako cyklus. Za cyklus domácího násilí rozhodně nepovažujeme jednorázový akt jakéhokoli charakteru, ba naopak. Jedná se o násilný průběh skládající se z jednotlivých fází jejichž cílem je útlak a nepřetržitá kontrola oběti. Jednotlivé intervaly se mezi těmito fázemi různě mění, nicméně nejčastěji dochází ke zkracování fáze klidu na úkor prodloužení fáze agrese (Ševčík, Špatenková, 2011).

Autoři Čech a kol. (2011) společně s autory Ševčíkem a Špatenkovou (2011) vymezují jednotlivé fáze cyklu domácího násilí následujícím způsobem:

První fáze *zvyšování napětí* poukazuje na nenápadné, pozvolné projevy a začínající prvky agrese. Zpočátku se jedná zejména o prvky verbální agrese v podobě slovních urážek, zesměšňování a užívání nadávek. Nenápadná fáze se označuje zejména proto, že oběť z počátku těmto slovním útokům nevěnuje příliš velkou pozornost. Často má pocit, že urážky k její osobě jsou odůvodněné, nicméně postupně se začínají verbální projevy agresora měnit k soustavnému

ponižování. Tato fáze nátlaku má podobu spíše pasivní agrese. V průběhu zvýšení napětí se mohou u oběti objevit první známky strachu a snaha předejít či zabránit agresivním útokům agresora zejména tím, že se mu pokouší ve všem vyhovět. Tímto chováním však dochází k upevňování pozice agresora, který po reakci oběti pokračuje ve vyvíjení tlaku. Napětí psychické později přeroste v napětí fyzickému a konflikty mezi agresorem a obětí se neustále zhoršují. Nejen že se násilí opakuje, ale dochází k jeho neustálému stupňování. Zpočátku agresor společně s obětí psychický teror a týrání vědomě i podvědomě popírají a odmítají připustit vznik, rozsah a důsledek domácího násilí, nicméně opak je pravdou.

Na fázi *zvvyšování napětí* obvykle navazuje druhá fáze *použití fyzického násilí*. V této fázi dochází k plnému propuknutí násilí. Jednotlivé incidenty již nemají pouze podobu emocionálního a psychického týrání, ale také násilí fyzického. Projevy fyzického násilí jsou zcela patrné a nelze je vždy zakrýt. Agresivní osoba vědomě působí bolest oběti, na základě které získává moc a kontrolu a snaží se oběť zcela ovládnout. Oběť pak následně zažívá intenzivní pocity strachu, úzkosti a bezmoci. V této fázi týrání dochází k projevům fyzického násilí zejména na těle oběti. Poměrně často se jedná především o hematomy v obličejí, zlomeniny lícních kostí či žeber, přeražený nos, vyražené zuby či stopy popálenin. Většina těchto úrazů vzniká v souvislosti s házením předmětů běžné potřeby. Typické je, že postupem času dochází ke zhoršování celé situace z důvodu zjištění agresora, že následek jeho chování má minimální či žádný sociální důsledek, tudíž se rozhodne násilí používat jako přijatelný prostředek pro kontrolu a donucování. Jednotlivé útoky společně se závažností poranění se neustále stupňují. Existují případy úmrtí oběti jako následek útoků osoby agresivní.

Další fáze typická především omluvami, sliby a vyhovováním oběti v jejich přáních je fáze *omluv a slibů*. Agresor si uvědomuje, že následkem týrání oběti může dojít k rozvratu jejich soužití, což je pro něj nepřijatelné. Obava ze ztráty kontroly a moci nad obětí je nejčastěji doprovázena omluvami a sliby, že se už nikdy nic takového opakovat nebude. Ujistňování oběti o tom, že dojde ke změně chování je pro tuto fázi typické. Své dosavadní jednání dává za vinu momentálnímu stresu či dalším problémům spjatých s běžným životem. Ve většině případů oběť zpravidla uvěří těmito slibům, čemuž napomáhá i citový vztah a chová se jako by se nic nestalo. Agresivní chování tedy není nikterak potrestáno a je tudíž zcela pravděpodobné, že k němu agresor uchýlí znovu dříve či později. V důsledku těchto často se opakujících situací oběť postupně přejímá svou roli, začíná akceptovat týrání a zneužívání, veškeré fyzické či psychické násilí vnímá jako nevyhnutelné a snaží se situaci po boku agresora příliš nezhoršovat.

Postupně se však oběť stává stále více bezmocnou, což následně vede ke ztrátě sebevědomí doprovázeného strachem se vzepřít a začít tuto situaci řešit.

Z hlediska vývoje je proto důležité, jak oběť zareaguje na první incident vůči své osobě. Pokud dojde k aktivní reakci, přičemž při prvním útoku hrozí agresorovi odchodem, sankcemi či zveřejněním, dojde tak k oddálení dalších potenciálních či snížení pravděpodobnosti opakování podobných incidentů. Pokud však dojde k reakci pasivní, je zřejmé, že s největší pravděpodobností dojde k opakování podobných typů incidentu vůči oběti, společně doprovázenému dlouhodobostí a zvyšováním agresivity. V takových případech oběť váhá, zda svou situaci řešit či nikoli. Příslušnou pomoc vyhledá většinou až tehdy, kdy je přímo ohrožena na životě.

Poslední fáze *klidu*, která je někdy považovaná za součást fáze *usmiřování*, je charakterizována relativním klidem, tudíž nedochází k výskytu žádných výrazných incidentů a násilí se ve vztahu mezi agresorem a obětí prakticky neprojevuje. Agresor se snaží udržet v kontaktu s obětí, což jej může vést k částečnému splnění slibů a přesvědčení oběti, že veškeré násilí vůči ní bylo zažehnáno. Nicméně problémy stále přetrvávají. Postupem času dochází znovu ke zvýšení nátlaku a obnovení fáze *napětí*. Průběh tohoto cyklu se opakuje prakticky tak dlouho, dokud není nikterak přerušen.

1.7 Mýty o domácím násilí

Domácí násilí v dnešní době představuje velmi rozsáhlý celosvětový fenomén. I když je velmi obtížné tuto činnost prokázat, existuje řada způsobů, jak se může oběť v případě, že je či byla vystavena určité formě agresivního chování či nátlaku, bránit. Problematika domácího násilí je podobně jako jiná trestná činnost spojována s definičními znaky, na základě kterých lze prokázat, zda se skutečně jedná o tento jev či nikoli. Nicméně skutečnost výskytu agresivního chování ze strany jedné osoby vůči osobě druhé je často doprovázena řadou mýtů, které vyvracejí fakt, že se skutečně o zmíněnou problematiku jedná.

Autoři Úlehlová a kol. (2009) uvádějí řadu mýtů spojených s fenoménem domácího násilí, které jsou často mylně označovány za agresivní chování mezi partnery či blízkými osobami. Za největší mýtus v kontextu domácího násilí je považován fakt, že se jedná o zcela *soukromou záležitost mezi dvěma osobami, do které ostatní lidé nemají právo mluvit či jakkoli zasahovat*. Důležité je poukázat na skutečnost, že jakékoli agresivní chování nelze v žádném případě tolerovat, a to ani v případě, že se nevyskytuje před zraky společnosti, nýbrž v soukromí obou účastníků.

Další mýtus, na který je poukazováno v případě jakéhokoli násilného aktu vůči oběti, je chápán tak, že *oběti se toto jednání líbí, protože jinak by od partnera (agresora) dávno odešla*. Tento mýtus je postaven na základě mylných představ o skutečných pocitech oběti, která je takovému útlaku vystavena. Nejčastěji se jedná o případ, kdy strach o svou osobu, případně o děti s tím, že ambivalentní vztah vůči agresorovi převyšuje natolik, že se oběť sama považuje za příčinu vzniklé situace, s čímž následně souvisí i strach z ostudy doprovázený společenským vyloučením, nedostatkem financí. Ztráta veškeré podpory izoluje oběť na tolik, že se rozhodne násilí tolerovat a v násilném vztahu i nadále setrvat.

Dále pak je poukázáno na mýtus o *častějším výskytu domácího násilí zejména v sociálně slabých či problémových rodinách*. Určitá forma domácího násilí se může projevit u řady rodin bez ohledu na to, zda se jedná o sociálně slabé či problémové rodiny, nicméně opak bývá často pravdou. V lépe sociálně situovaných rodinách bývá domácí násilí lépe utajováno zejména proto, že by málo koho napadlo, že k tomuto jednání skutečně dochází. Ve většině případů se jedná o nebezpečnější formu domácího násilí zejména proto, že agresor si je svou pozicí a postavením ve společnosti jistý, a proto se k takovému jednání odhodlává bez obavy strachu, že oběť začne tuto situaci řešit. Domácí násilí je dlouhodobý akt, který nemusí mít vždy pouze fyzickou podobu, ale existuje řada případů, kdy domácí násilí verbálního charakteru je často nahrazováno mýtem o *častých hádkách o italském manželství*. Pokud by se skutečně jednalo o hádky mezi partnery, jejichž role jsou vyrovnané, lze tuto skutečnost označit za hádku, nicméně v případě domácího násilí se nejedná o vyrovnané síly, nýbrž o jasné rozdělení rolí dominantního agresora a pasivní oběti. Při následné hádce potom mezi sebou nestojí dvě vyrovnané osoby, ale osoba agresora zneužívající strachu druhé osoby oběti. Dalším mýtem, který doprovází problematiku domácího násilí, je nepochybně mýtus o *nevyhnutelnosti násilného chování*. Právě tato představa vyvolává v očích veřejnosti názory, že agresivní chování je nevyhnutelné, pokud agresivní osoba pochází z rodiny, kde k domácímu násilí docházelo. Existují případy, kdy skutečně agresor podobné trauma v minulosti zažíval, a proto se nebojí uchýlit k násilnému chování v případě nepoddajnosti oběti. Nicméně násilí jako takové není osudový jev, tudíž nemusí postihnout pouze člověka, který podobnou situaci v minulosti prožil, ale také osobu, která neměla k násilným projevům sklony ani podobné zážitky v minulosti.

Mylné představy doprovázející domácí násilí vyplývají z představ o *typickém agresorovi*. Představa, že osoba agresora může být na očích veřejnosti slušná a úspěšná, je pro většinu lidí téměř nepředstavitelná, ba naopak je spíše role agresora přisuzována osobě primitivní,

nevzdělané, která na první pohled působí agresivně. Společně s mýtem o *typickém agresorovi* dochází k mylné představě o *typické oběti*. Oběť domácího násilí nemusí být vždy pouze pasivní, závislá a nesamostatná, tudíž typická oběť domácího násilí neexistuje. Skutečnost, že každý se může stát obětí domácího násilí, ať muž či žena, je proto nezpochybnitelná. Dalším mýtem spojeným s problematikou domácího násilí je představa o *vině oběti*. Existují případy, kdy je za příčinu vzniku násilného aktu považována oběť. Tato představa vychází především ze skutečnosti, že každé násilí musí mít jasnou příčinu a že ve většině případů je vina na straně oběti. V neposlední řadě je třeba klást důraz na mýtus o příčině *vzniku domácího násilí na základě vlivu alkoholu*. Většina případů agresivního jednání se dostává do rozporu s tím, že daná osoba využívá alkohol či jiné omamné látky na základě kterých jedná tak, jak jedná. Ano, alkohol může být spouštěčem agresivního chování, nicméně rozhodně ne jeho hlavní příčinou.

Na mýty domácího násilí odkazuje i autorka Čírtková (2008), která názorně ilustrativně vymezuje tři mýty spjaté s domácím násilím. Prvním zmíněným mýtem je *špatná reakce oběti na počátky násilí*, jež poukazuje na skutečnost, že si oběť na počátku útoky agresora nechává líbit a toleruje je. Dalším mýtem je pak *přílišná tolerance, až nulová reakce ze strany společnosti*. V posledním případě autorka odkazuje na *kopírování agresivních vzorců jednání z původní rodiny agresora*. Původní rodina může být v mnoha ohledech vedoucí k napodobování násilného chování v případě, že v minulosti tomu tak skutečně bylo, nicméně v takovém případě je důležité se zaměřit na otázku, kde se násilné chování vyskytlo v původní rodině agresora.

1.8 Účastníci domácího násilí

Domácí násilí může probíhat v různých formách a prakticky mezi kýmkoliv. Z hlediska ukazatelů nejčastějších výskytů se dá dle Ševčíka a Špatenkové (2011) vymezit jako násilí, probíhající mezi osobami sdílejícími společnou domácnost, nejčastěji mezi partnery, ať už heterosexuálními (mezi mužem a ženou) či homosexuálními (mezi mužem a mužem či ženou a ženou).

Obecně lze za násilí označit jakékoli záměrné ubližování ze strany jedné osoby k osobě druhé. Samotné násilí lze tedy dle Špatenkové (in Ševčík, Špatenková 2011) definovat shodně s agresí, nicméně významný rozdíl spočívá v závažnosti důsledků.

Otázka, proč se někteří lidé chovají agresivně ke svým partnerům či blízkým, je velice obtížná. Jednotlivé příčiny agresivního chování mohou být různé a jinak závažné. Samotná příčina pro vznik agresivního chování nemá zpravidla pouze jednu příčinu, ale většinou se jedná

o kombinaci několika příčin spjatých se životním stylem, reakcí na stres či predispozicí specifickou strukturou osobnosti. Dalším důvodem může být již zmíněný stres. Stresové situace, které bývají velmi častým spouštěčem agresivního chování, se týkají zejména vážných finančních problémů, vysokých dluhů, nezaměstnanosti, problémů v zaměstnání, vážného onemocnění, partnerských neshod, problémů s dětmi, ale také sexuálních problémů a problémů s identitou. Agresorem domácího násilí může být prakticky kdokoli bez ohledu na to, zda se jedná o osoby žijící ve společné domácnosti či nikoli. Detailnější charakteristikou agresorů domácího násilí se zabývám v třetí kapitole teoretické části.

Vznik domácího násilí má za následek mnoho faktorů, nicméně žádná osoba nevstupuje do partnerského či manželského stavu s vidinou týrání a zneužívání. Takovouto nežádoucí situaci si žádná dotyčná osoba nechce představit. Předpoklad, že by tato nepříjemná událost mohla postihnout právě ji je v mnoha ohledech vyloučená. Opak se však může stát pravdou. Na počátku partnerského soužití nemusí nic nasvědčovat tomu, že by k určité formě násilí mohlo dojít. Podobně jako v případě agresora domácího násilí je i osobnost oběti detailněji charakterizována třetí kapitole teoretické části.

2. Možnosti řešení problematiky domácího násilí v praxi

V této části mé práce se zabývám možnostmi řešení problematiky domácího násilí v praxi. Vymezuji jednotlivé způsoby a možnosti pomoci oběti domácího násilí a zákony, o které se může oběť opřít. Dále pak poukazuji na důležitost tří pilířů zabývajících se domácím násilím a celkově trestnou činností. Důraz kladu zejména na zákony upravující domácí násilí, institut vykazání ze strany Policie ČR, činnost intervenčních center a v neposlední řadě činnost neziskových organizací zabývajících se touto problematikou.

Problematika domácího násilí se důsledkem stále častějšího výskytu řadí mezi velmi diskutované události. V minulosti této problematice nebylo věnováno tolik pozornosti jako dnes. V případě, že se mezi partnery či osobami blízkými objeví agresivní nebo násilné chování je zapotřebí neprodleně jednat. Skutečnost a formy ubližování v důsledku domácího násilí lze proto v některých případech charakterizovat jako trestnou činnost (Čech a kol., 2011).

Z pohledu legislativy je možné k domácímu násilí přistupovat dvěma základními přístupy. Autorka Čuhelové (2016) vymezuje přístupy:

- *Represivní přístup* – uvádějící skutkovou podstatu domácího násilí v oblasti trestné činnosti.
- *Preventivní přístup* – poukazující na poradenská pracoviště za účelem ochrany proti domácímu násilí.

Dále pak autoři Úlehlová a kol. (2009) společně s autorkami Voňkovou a Spoustovou (2008) kladou důraz zejména na komplexní přístup orientovaný na řešení problematiky domácího násilí. Za takový přístup je považováno aktivní zapojení institucí zabývajících se touto problematikou, přičemž je důležité, aby společně s organizacemi přímo pomáhajícími byly do tohoto procesu zapojeny všechny organizace, které se mohou s případnými oběťmi setkat a v případě násilného procesu a navrhnout možná řešení, kterého se oběť na základě komunikace rozhodne využít, či nikoli. Nulovou toleranci k domácímu násilí v jakékoli podobě deklarovala v českém právu novela trestního zákona provedená zákonem č. 91/2004 Sb., která pohlíží na skutečnost domácího násilí jako na týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě či osoby blízké. Samotná skutková podstata postihuje specifické znaky domácího násilí, a to nejen v případě týrání osoby blízké, ale i v případě různorodých vztahů, ekonomických vazeb či dalších osob žijících ve společné domácnosti.

I přesto že se jedná o těžce prokazatelnou skutečnost, existuje řada způsobů a možností řešení, na které se může oběť v případě vzniku domácího násilí obrátit či využít jejich služby, pro následné řešení této nepříjemné a nežádoucí skutečnosti, nicméně existuje i řada případů, kdy k identifikaci výskytu domácího násilí nemusí i přes veškerou snahu dojít. Dle nového občanského zákoníku, jenž nabyl platnost v roce 2014, je pohlíženo na skutečnost výskytu této problematiky více intenzivněji než v minulosti, na jejím základě došlo k propojení v oblasti domácího násilí s hmotněprávními předpisy společně s předpisy procesněprávními. V případě oběti určité formy domácího násilí se významně osvědčilo přijetí normy zákona č. 45/2013 Sb. o obětech trestních činů (Ježková, 2016).

2.1 Trestní zákon v kontextu domácího násilí

Problematicke domácího násilí bylo věnováno více pozornosti na základě novely trestního zákona (č. 91/2004), z čehož bylo patrné i nízké povědomí ze strany veřejnosti doprovázené s jednotlivými mýty. Útoky agresora vůči oběti se dostávaly do podvědomí veřejnosti až zejména v krajních případech, což následně doprovázelo i skutečnost, že mnohdy se na tento jev nepřišlo nebo nebyl agresor potrestán.

Samotný důraz na násilné chování vůči osobám žijícím ve společné domácnosti či partnerům bylo vyjádřeno novelou trestního zákona (č. 91/2004 Sb.), konkrétně §215, na základě kterého je věnována větší a rozsáhlejší pozornost osobám čelícím trestné činnosti domácího násilí ve společně obývané domácnosti. Na základě takto provedené změny v situaci ochrany obětí domácího násilí je proto nepochybné, že jakékoli jednání, které naplňuje určité znaky či formy, nemusí být postižitelné pouze podle různých skutkových podstat v závislosti na způsobené újmě oběti, ale bude stíhán na základě této novely směřující k řešení této problematiky (Cimrmanová, Fryšták, 2009).

2.2 Zákon o ochraně před domácím násilím

Zákon č.135/2006 Sb., známý jako zákon o ochraně před domácím násilím, přináší nový pohled na celkovou problematiku domácího násilí a možné formy řešení. Na základě této skutečnosti autorky Voňková a Spoustová (2008) ve své knize koncipují tento zákon na principech:

- *Priority práv* – zásah do soukromé sféry je přípustný, pokud se jedná o situaci nezbytnou pro ochranu života, zdraví, práv a svobod dalších ohrožených osob.

- *Subsidiarity* – zaručuje bezpečnost osoby ohrožené určitou formou násilí pomocí zajištění opatřeními netrestní povahy, na základě kterých je role trestního práva subsidiární.
- *Odvrácení hrozby nebezpečí* – zákonná opatření mají podobu preventivních reakcí na nebezpečné chování osoby agresora společně s prevencí rizika opakování násilného chování.
- *Přiměřenosti a minimalizaci zásahů* – druh, trvání, případně intenzita zásahu policisty je určena ochranou a minimálním zásahem do ústavně zaručených práv a svobod.
- *Výměny informací zejména mezi příslušníky policie, intervenčními centry, případně orgány sociálně právní ochrany.*

Opora tohoto zákona spočívá v postavení tří pilířů, které zajišťují jeho vyváženost ve složce zákonného omezení, sociální a právní ochrany poskytované soudem.

Autorka Dohnalová (2011) vymezuje následující pilíře ochrany před domácím násilím:

- Policie ČR,
- intervenční centra,
- soud.

V případě domácího násilí se jedná o trestněprávní činnost, tudíž lze stručně popsat proces ochrany před domácím násilím jako policejní intervenci společně s pomocí sociální, doprovázenou soudní ochranou. Ochrana před domácím násilím za pomoci asistence policie vychází ze zákona o Policii ČR. Jedná se o zákon č. 273/2008 Sb., který svou novelizací přináší zásadní změnu v možnostech ochrany osob ohrožených domácím násilím, a to cestou prevence (Voňková, Spoustová, 2008).

2.3 Policie ČR

Jednou z pomoci, na kterou se může oběť v případě, že čelí jakékoli formě domácího násilí obrátit, je Policie ČR. Právě příslušníci policie jsou v mnoha případech první, kdo jednají s potenciální obětí domácího násilí. Přístup policie je spojen především v kontextu vykazání pachatele ze společné domácnosti. Tento proces je spojen především se zamezením jakéhokoli kontaktu s obětí a z hlediska pomoci oběti slouží k nastolení příslušných kroků pro zlepšení budoucí situace oběti.

Dle autorky Voňkové a Spoustové (2008) společně s autorkou Čírtkovou (2009) lze konstatovat, že v případě, že se jedná o podezření či samotný výskyt domácího násilí, zasahují v první řadě složky policie. Hlavním cílem policie je především přezkoumat, zda je oběť v přímém nebezpečí v kontextu domácího násilí, na základě čehož policisté vyhodnocují rizika a podnikají příslušné kroky pro zlepšení situace oběti. Institut vykázaní je uplatněn v případě, kdy příslušníci policie zkonstatují, že je oběť v ohrožení následkem domácího násilí. Důraz je kladen především na zajištění bezpečí oběti, ale také pro stabilizaci psychické stránky oběti tak, aby se mohla v klidu bez jakéhokoli nátlaku zamyslet nad svou situací a začít podnikat příslušné kroky pro její zlepšení. V případě násilné osoby je hlavní důraz kladen na zamezení jakéhokoli kontaktu s obětí ve lhůtě deseti dnů, přičemž je pachatel povinen na základě poučení příslušníků policie postupovat dle následujících kroků:

Dle §45 trestního zákona, který zmiňují autoři Čech a kol. (2011), je vykázaná osoba povinna:

- okamžitě opustit prostor vymezený policistou v následném potvrzení o vykázaní,
- zdržet se jakéhokoli vstupu do prostoru vyhrazeném příslušným policistou,
- zdržet se jakéhokoli kontaktu s osobou oběti po dobu vykázaní,
- vydat policistovi klíče od společné domácnosti, kterou obývá s obětí.

Lhůta deseti dnů je stanovena z důvodu, že při jejím průběhu má oběť dostatečné množství času na zamyšlení se nad svou situací a následně nad možnostmi řešení, které lze v důsledku této skutečnosti využít. Důležité je, že vykázaní pachatele ze společné domácnosti je zcela nezávislé na souhlasu oběti. Pokud příslušníci police zkonstatují, že se jedná o počínající vznik či průběh domácího násilí, mohou tento příkaz praktikovat i s výslovným nesouhlasem oběti (Čírtková, 2009).

Dle §46, na který poukazuje Čech a kol. (2011) následně dochází k poučení oběti ze strany příslušného policisty následovně:

- oběť má možnost podat návrh na vydání předběžného opatření dle občanského soudního řádu,
- dále pak má oběť možnost využití psychologických, sociálních či jiných služeb v oblasti pomoci obětem domácího násilí a následujících, vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, na které příslušný policista při vykázaní osoby agresora přihlíží.

Dalším krokem postupu v případě vykázaní násilné osoby je dle autorek Voňkové a Spoustové (2008) s autory Čech a kol. (2011) povinnost složky policie zaslat záznam o provedeném vykázaní příslušnému intervenčnímu centru, a to v zákonné lhůtě do dvaceti čtyř hodin. Poté dané intervenční centrum kontaktuje ohroženou osobu na základě lhůty osmačtyřiceti hodin. V případě, že ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zašle kopii úředního záznamu o vykázaní v této lhůtě i příslušnému orgánu sociálně právní ochrany dětí. Následně policista ve lhůtě tří dnů od vykázaní provede kontrolu, na základě které sepiše úřední záznam, zda vykázaná osoba skutečně dodržuje povinnosti vyplývající z vykázaní.

2.4 Intervenční centrum

Intervenční centra fungují jako složky sociální prevence v případě domácího násilí a jsou upravovány zákonem č. 108/2006 Sb., konkrétně §60a. Samotná činnost intervenčních center vychází buď v případě vykázaní pachatele ze společné domácnosti, v případě podezření či výskytu domácího násilí nebo v přímém kontaktu ze strany oběti. Veškeré služby jsou směřovány především na oběti domácího násilí a jsou poskytovány zcela bezplatně. Jedná se především o služby terénní, ambulantní či pobytové (Čech a kol., 2011). V neposlední řadě dochází k poskytnutí podpory oběti prostřednictvím psychologického poradenství a jednotlivými právními informacemi tak, aby se oběť co nejdříve mohla plně zorientovat ve své současné nepříznivé situaci a s pomocí příslušných složek začít konat v jejím řešení (Čírtková, 2009). V nejčastějších případech dochází k činnosti intervenčních center na základě předešlého rozhodnutí policie o vykázaní pachatele ze společné domácnosti, nicméně existuje řada případů, kdy se oběť obrátí na pomoc daného intervenčního centra sama od sebe. Samotná pomoc obětem domácího násilí je poskytována až na základě podnětu příslušného intervenčního centra policií (Voňková, Durfík, Ševčík, Škáblová, Vedra, Wischová, 2007). Průběh poskytovaných služeb oběti je dán na základě smlouvy, která je uzavřena na počátku kontaktu s obětí. Jedná se především o stanovení jednotlivých cílů a následně kroků, které povedou ke zlepšení situace oběti. Po naplnění veškerých stanovených cílů a znovuoobnovení plného sociálního fungování oběti je spolupráce ukončena (Skp – centrum, online).

Veškeré sociální služby, které se osoba oběti rozhodne využít, jsou poskytovány zcela bezplatně a diskrétně ve formě ambulantní či terénní formy. Důraz ze strany intervenčních center spočívá především v klidném a bezpečném prostředí, ve kterém může dát oběť volný průběh svým pocitům a emocím a následně získání pomoci při rozhodování, jakým způsobem budou svou situaci řešit (Paprsteinová, Navrátilová, Botek, 2019).

2.5 Soud

Poslední ze tří pilířů zabývajících se problematikou domácího násilí je soud. Lze konstatovat, že při samotném řešení případů násilného jednání soud jedná v následujících třech rolích:

- správní soudnictví,
- trestněprávní oblast,
- civilněprávní oblast.

Systemový přístup k objasnění a řešení problematiky domácího násilí je stanoven zákonem 135/2006 Sb. Propojením složek soudu, police a sociálních služeb je veškerá pozornost směřována především na oběť domácího násilí.

Autorka Čírtková (2009) společně s autorkou Kotkovou (Ed. a kolektiv autorů, 2014) zmiňují, že problematika domácího násilí se řadí do oblasti trestního a občanského práva. Hlavním cílem justice je v případě, že se skutečně jedná o domácí násilí, v první řadě zabezpečit ochranu oběti před dalším nátlakem či útokem a zároveň osobu pachatele za jeho činy potrestat. Důvodem je zabránit dalšímu agresivnímu jednání, z čehož může plynout i nařízení ze strany soudu odborných terapií pro zvládnutí agrese. Taková situace může, ale také nemusí nastat. Programy pro práci s pachatelem domácího násilí jsou považovány za přínosné a velmi důležité, nicméně ne vždy bývají přímo nařizovány ze strany justice.

2.6 Orgán sociálně právní ochrany dětí

Problematika domácího násilí se nepochybně týká i dětí. Podobně jako u osob dospělého věku či seniora, může být obětí určité formy domácího násilí i dítě. Z hlediska prevence tohoto nežádoucího jevu zasahují jednotlivé složky sociálně právní ochrany dětí, které se dlouhodobě zabývají trestnou činností či jinými formami omezování práv dítěte. „*Sociálně právní ochrana dětí je v ČR zaručena zákonem č. 359/1999 Sb*“ (Čech a kol., 2011 str. 30). Na realizaci těchto služeb se podílí jednotlivé odbory sociálních věcí společně s obecními úřady, úřady s rozšířenou působností a velmi často v těchto případech zasahuje orgán sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). Lze tedy stručně konstatovat, že na orgány sociálně právní ochrany dětí se obracejí zejména oběti domácího násilí, které chtějí tuto nežádoucí situaci za pomoci odborných pracovníků vyřešit a překonat (Šimová, in Čech a kol. 2011).

Dle autorky Šimové (in Čech a kol, 2011) se na příslušný orgán sociálně právní ochrany dětí obrací oběti domácího násilí s prosbou o pomoc v následujících situacích:

- ohrožení dítěte násilím v rodině, přičemž je dítě svědkem násilí mezi rodiči nebo samo obětí určité formy týrání,
- oběti s dětmi, které usilují o ukončení násilného vztahu a rády by využily azylové ubytování,
- žádost o úpravu poměrů s ohledem na nezletilé dítě.

Problematika domácího násilí zasahuje v mnoha případech do života dětí. Právě fakt, že se jedná o formu násilného chování ve společné domácnosti, kde takovému jednání je přítomno dítě, může být zřejmé, že tento stav může pro příslušné dítě do budoucna nežádoucí následky spojené s možným ohrožením zdravého vývoje.

Autorka Kotková (Ed.) a kol. (2014) poukazuje na skutečnost, že právě u některých z účastníků domácího násilí bývá velmi často zřejmé, že v minulosti byli takovému jednání vystaveni, a proto mají často tendenci vzniklé důsledky vůči svému dítěti podceňovat. V takovém případě nemusí vždy trpět pouze oběť, ale také dítě, které celé situaci přihlíží. Negativní atmosféra v rodině může v dítěti vyvolávat pocit stresu a strachu spojenou s vnímáním nerovnováhy ve vztahu rodičů. Existuje i řada případů, kdy se přímo dítě ocitne v roli oběti násilného chování, což v něm odráží pocit vzteku ze strany agresora, který mu způsobuje újmu, ale také ze strany druhého z účastníků, že jej před určitou formou násilného chování není schopna/a ochránit a zamezit dalším útokům.

Dále pak autorka Wünschová (2009) in Kotková (Ed.) a kolektiv autorů (2014) poukazuje na pocity rozporu mezi oběma rodiči. Následkem může být zmatenost u příslušného dítěte ze situace, kdy dítě slouží jako prostředník pro komunikaci mezi oběma rodiči. Samotná manipulace s dítětem se může v mnoha ohledech jevit jako určitá forma domácího násilí v případě, kdy dochází se oběť snaží vyjít vstříc agresorovi s vidinou obav, že o dítě přijde nebo že mu bude nějakým způsobem ublíženo.

2.7 Organizace sítě služeb zabývající se problematikou domácího násilí

V této části mé práce vymezují další nestátní neziskové organizace zabývající se problematikou domácího násilí. Na úvod rozvádím a charakterizuji jednotlivé organizace a vymezují jejich základní činnosti a metody, které využívají v případě řešení domácího násilí.

Považuji za důležité zmínit následující organizace z důvodu, že každá organizace má své metody, cílové skupiny a celkově jiný pohled na uvedenou problematiku.

Jednou z organizací, zabývajících se dlouhodobě trestnou činností, a to zejména v kontextu domácího násilí, je nestátní poradenská nezisková instituce *Bílý kruh bezpečí*, který bojuje s fenoménem domácího násilí již řadu desítek let. Poradna Bílý kruh bezpečí se dlouhodobě zabývá problematikou trestných činů, mezi které spadá i komplexní pomoc obětem domácího násilí. Pomoc odborných pracovníků spočívá především v poskytnutí informací v oblasti práva společně s psychologickým a sociálním poradenstvím, které je následně doprovázené praktickými radami a informacemi, které může oběť využít při následném řešení své situace. „Uplatňuje jak strategie top down (snaha o opatrování garantované státem), tak i bottom up (přímé služby pro oběti domácího násilí)“ (Cimrmanová, 2013, str. 96). Důležité je poukázat na skutečnost, že využití služeb Bílého kruhu je pro oběť zcela dobrovolné a veškerý přístup je orientován na bezpečný prostor pro znovunalezení pocitu bezpečí oběti společně s poskytnutými radami a nastolenými kroky, které může oběť využít při řešení své situace. Organizace poskytuje krátkodobou i dlouhodobou poradenskou činnost dle závažnosti situace oběti a následném stanovení kroků pro nápravu. Podobně jako jiné organizace působící v kontextu problematiky domácího násilí i Bílý kruh poskytuje klientům (obětem) informace, jakým způsobem pracovat při vzájemném kontaktu, ale i po následném ukončení spolupráce. Důraz je kladen především na aktivní kontakt s obětí domácího násilí nebo jakékoli jiné trestné činnosti prostřednictvím přímo komunikace s příslušným pracovníkem daného centra nebo případně prostřednictvím telefonické komunikace, bezplatné nonstop linky orientované výhradně na oběti domácího násilí a dalších trestných činů. Právě zmíněná telefonická linka může pomoci oběti ohlásit skutkovou podstatu v případě, že se oběť osobně nemůže dostavit do příslušného centra (Bílý kruh bezpečí, online).

Jako další možnost pomoci může oběť v případě, že jí hrozí nebezpečí v podobě domácího násilí či situace, kdy tomuto problému již čelí, využít služeb *azylových domů* spadajících do zákona (108/2006 Sb.) o sociálních službách, konkrétně pod §57. Z hlediska služeb azylového domu se jedná především o poskytnutí pobytových služeb na přechodnou dobu osobám vyskytujícím se v nepříznivé sociální situaci, kterou nemohou svépomocně řešit. Jedná se především o sociální problémy spojené se ztrátou bydlení, s čímž velmi úzce souvisí v některých případech i skutečnost domácího násilí. Azylové domy bývají velmi častým řešením v případě, že oběť domácího násilí utíká před agresorem či musí opustit společnou domácnost, kde s agresorem bývala.

Autorka Budinová (2012), uvádí tři základní rozdělení azylových domů na území České republiky:

- veřejné azylové domy,
- utajené azylové domy,
- azylové byty.

V případě problematiky domácího násilí je kladen důraz na azylové domy s adresou utajenou. Taková pomoc je nabízena zejména osobám ohroženým na životech, nebo které by mohly být nějakým způsobem ohrožovány či pronásledovány ze strany agresora. Oběť tak nemusí čelit neustálému strachu o svou osobu a může se plně koncentrovat na obnovení svých sociálních vazeb a svého života. Kromě ubytování na utajené adrese dochází ke stabilizaci a návratu k normálnímu běžnému životu těchto osob (Budinová, 2012).

V případě domácího násilí se nabízí hned několik možností, na které se oběť může v případě, že čelí či v minulosti čelila nějaké formě násilného chování, obrátit a využít nabízené služby. Neziskové organizace se v problematice domácího násilí objevují velmi často se snahou vyřešit nepříznivou situaci oběti, která buď odchází z násilného vztahu, nebo již odešla a v současné době nemá kam jít. *Rosa centrum pro ženy*, se dlouhodobě specializuje na pomoc obětem domácího násilí, zejména na ženy bezdětné či matky s dětmi. Aktivní nasazení a komplexní přístup pracovníků centra nabízí obětem odborné poradenství v oblasti práva, společně s tvorbou bezpečnostního plánu v případě, že oběť stále žije v domácnosti s osobou agresora. Komplexní poradenství je pro oběť v případě řešení situace nepochybně důležité, proto ho *centrum Rosa* poskytuje dlouhodobě bezplatně. Hlavním cílem této organizace je fyzicky, a především duševně stabilizovat oběť domácího násilí a vynaložit veškeré úsilí na to, aby byla se oběť co nejdříve dokázala vrátit zpět do běžného života. Organizace provozuje poradenské centrum pro oběti násilné činnosti a dále pak krizový (SOS) telefon, na základě kterého se může oběť dovolat pomoci (Cimrmanová, 2013).

V neposlední řadě *centrum Rosa* provozuje dlouhodobě azylový dům s utajenou adresou, na základě kterého je oběti, případně jejím dětem poskytnut bezpečný čas a prostor a v neposlední řadě klid pro zvážení své situace. Kromě bezpečného prostředí a zamezení obavy z toho, že by osoba agresora mohla jakkoli oběť vyhledávat či kontaktovat, nabízí azylový dům i další formy pomoci jako například individuální psychologické konzultace a následně zprostředkování navazujících služeb, které mají pomoci oběti se znovu začlenit do běžného životního fungování. Organizace se také dlouhodobě zaměřuje na vzdělávání široké veřejnosti v kontextu domácího

násilí. Cílem tohoto projektu je především poukázat na vznik, průběh a řešení problematiky domácího násilí tak, aby se v případě, že k takovému aktu dojde nebo vše bude nasvědčovat jeho možnému vzniku, oběť neprodleně obrátila na příslušnou pomoc, a zamezila tak případnému útoku na svou osobu (Rosa centrum pro ženy, online).

Další nestátní neziskovou organizací řešící problematiku násilného chování vůči jiné osobě je organizace *Život 90*, která se aktivně věnuje podpoře týraných seniorů. Podobně jako žena, muž, dítě nebo osoba zdravotně handicapovaná se terčem domácího násilí může stát i osoba důchodového věku (senior).

Organizace *Život 90* na svých online webových stránkách udává následující statistiku:

„Podle OSN se násilí týká zhruba 3 až 10 % seniorů. V Česku je to dle odhadu odborníků asi 60 000 seniorů“ (*Život 90*, 2015, online). Na základě zmíněné statistiky se organizace snaží dlouhodobě poskytovat poradenské služby osobám důchodového věku, které jsou ohroženy určitou formou týrání či jiným násilným chováním. Hlavním cílem je zmírnit dopady osobám, které čelí či čelily podobnému chování ze strany jiné osoby, a všemožnými prostředky zabránit případnému opakování podobného chování. Služba je orientovaná zejména na prostředí, ve kterém senior žije a na osoby se kterými se stýká. Organizace dále provozuje bezplatnou telefonní linku, kde může v případě potřeby osoba oběti vyhledat příslušnou pomoc. Tísňová linka (Senior telefon) byla organizací zahájena roku 2014. V neposlední řadě považuji za důležité zmínit následující statistiku:

„Od zahájení projektu v říjnu 2014 do května 2015 jsme na lince Senior telefon vyslechli 305 seniorů, kteří byli ohroženi nebo přímo postiženi domácím násilím nebo týráním“ (*Život 90*, 2015, online). Na základě zmíněné informace je zřejmé, že domácí násilí se stává obvyklejší u osob důchodového věku. Organizace *Život 90* aktivně bojuje za práva seniorů a prevencí proti násilnému chování vůči těmto osobám. Důraz je kladen především na tematicky zaměřená setkání společně s vydáním metodické příručky, která pracovníkům centra poskytne potřebné údaje o dané oběti, informace o její situaci a následných možnostech řešení (*Život 90*, online).

Násilné chování může v mnoha ohledech nastat i v případech, kdy je partnerství obou účastníků ukončeno či rozvedeno. I přesto může v některých případech dojít k dalším konfliktům, které se dají klasifikovat jako domácí násilí. Touto problematikou se dlouhodobě zabývá psychologická poradna *Nomia*, která se zaměřuje především na rozvodové a porozvodové konflikty s násilím v daném vztahu a prací s oběťmi a agresory v kontextu této činnosti. Terapeutické služby jsou poskytovány z důvodu zamezení násilného chování ve

vztazích a traumatického prožívání u potencionálních obětí. Samotná poradna pro oběti domácího násilí se zaměřuje na jednotlivé osoby oběti, případně i celé rodiny. V případě rodin s dětmi je do procesu řešení zapojeno dětské krizové centrum. Proces poradenské činnosti probíhá formou psychologického poradenství, psychoterapie, psychiatrické intervence a právního poradenství. Dále organizace při práci s obětí zprostředkovává kontakty s dalšími profesemi zabývajícími se problematikou domácího násilí, na které se může oběť v procesu řešení obrátit a využít jejich služby.

Tato organizace se také dlouhodobě věnuje práci s agresory násilného chování. Na základě potřeby byl organizací vytvořen terapeutický program narativní práce s agresí. Cílem projektu je pomoci osobám, které jsou odpovědné za násilné chování ve vztazích, a zastavit tyto projevy pomocí minimalizace psychologických dopadů. Důraz je kladen především na změnu chování v oblasti citové stránky a další situace, kdy je třeba upřednostnit jiné chování než agresivní a násilné. Nepochybně je za potřebí ukázat agresorovi, jaké dopady má jeho chování, přimět jej zvážit přínosné změny a v neposlední řadě přijmout odpovědnost za své jednání (Nomia, online).

3. Práce s účastníky domácího násilí v kontextu sítě služeb

V této části mé práce se zabývám prací s oběťmi domácího násilí. V prvé řadě charakterizují účastníky domácího násilí. Následně rozvádím jednotlivé metody a možnosti řešení této problematiky společně s minimalizací rizik. Charakterizují první kroky užívané při samotné práci s oběťmi, jednotlivé způsoby, jak oběti pomoci a připravit ji na příslušné kroky vedoucích k řešení její situace. Zmiňuji také tvorbu bezpečnostního plánu a motivaci oběti při řešení dané situace. V neposlední řadě se zabývám metodou krizové intervence. V závěru kapitoly je zmíněna podobně jako v případě oběti i práce s agresory domácího násilí. Touto cestou poukazují na jednotlivé terapeutické programy pracujících ve prospěch agresora s cílem zvládnání a potlačování agrese vůči jiné osobě.

3.1 Oběť domácího násilí

Obětí domácího násilí se může stát prakticky kdokoli. Přestože je této problematice věnováno čím dál více pozornosti, je stále mnoho případů, kdy se skutečnost výskytu domácího násilí nepovede prokázat (Domácí násilí, online). Autoři Ševčík a Špatenková (2011) společně s autorkou Šimovou (in Čech a kol., 2011) vymezují oběti domácího násilí následovně:

Drtivou většinu násilí v rodinách páchají rodiče na dětech. Organizace *Persefona* poukazuje na následující statistiku: „*Pachatelé domácího násilí týrají své děti ve 40–60 % případů*“ (Persefona, 2015, online). Právě *děti* patří do skupiny nejvíce ohrožených problematikou domácího násilí. Nejčastěji se jedná především o děti z nefunkčních rodin či děti vychovávané osobou, která se sama stala v minulosti osobou týranou či byla svědkem týrání jiné osoby. Důvody mohou být jakékoli, ať už špatná sociální situace, či zdravotní problémy týraného dítěte. Nicméně samotné dítě nemusí být vždy v roli oběti ve smyslu záměrného fyzického či psychického ubližování a zabraňování tak jeho vývoji, ale v roli svědka násilí páchaném na druhém rodiči či jiné osobě blízké. Dítě jako svědek násilného chování zpravidla trpí podobně jako samotná oběť, přičemž následkem jejich nezdravého vývoje bývají nejčastěji prožitá trauma související s těmito událostmi.

Přestože, lze domácí násilí aplikovat prakticky na kohokoli, nejčastějšími oběťmi jsou *ženy*. „*Literatura uvádí, že ženy jsou nejčastějšími oběťmi domácího násilí, a to až z 92–98 %*“ (Šimová in Čech a kol., 2011, str. 6). Jedná se především o ženy, které čelily určité formě domácího násilí už jako děti či o mladé matky vstupující do stavu manželského po krátkých známostech. Mezi další oběti mohou také spadat ženy, jejichž partner či manžel nadměrně

konzumuje alkohol nebo je závislý na drogách či hazardních hrách, ale také ženy, který mají onen stejný problém jako jejich partner.

Autoři Ševčík a Špatenková (2011) dále poukazují na nejčastější výskyt domácího násilí v následujících vztazích:

- mezi manžely,
- mezi druhy,
- mezi partnery,
- mezi bývalými partnery.

Intimní vztahy mezi blízkými osobami nejčastěji násilným osobám slouží jako prostředek pro získávání kontroly z důvodu dokonalých znalostí vlastností a reakcí oběti. Ve většině případů žena (jako oběť) domácího násilí často omlouvá svého partnera (agresora) a vinu bere na sebe, čímž utvrzuje agresora v jeho chování a zvyšuje se tak pravděpodobnost opakování této události.

Další skupinou ohroženou domácím násilím je skupina *mužů*. Riziko a pravděpodobnost, že budou týráni muži, je pro většinu lidí téměř nepředstavitelná, nicméně existuje řada případů, kdy jsou muži, nejčastěji starší či invalidní, ohroženi domácím násilím ať už ze strany partnerky či jiné blízké osoby. Zejména se jedná o muže extrémně pasivní či o muže, u kterých převyšuje větší submisivní chování. Podobně jako u žen či dětí může být spouštěčem určité formy týrání nevyhovující sociální situace spojená například se ztrátou zaměstnání, dluhy a dalšími finančními problémy. V některých případech dochází ke vzniku násilí páchaném na muži v případě, že agresor (v tomto případě žena) vidí obavu svého muže z jakékoli obrany proti jejímu nátlaku, a získává tak stále více a více sebevědomí při dalších útocích. Samotný profil ženy jako agresorky domácího násilí bývá často spjat s jejím vývojem či prostředím, ve kterém vyrostla. Jedná se zejména o prostředí patologické, kdy žena zastává dominantní postavení vůči mužům, čímž usiluje o docílení získání kontroly nad svým partnerem.

V dalších případech se může jednat o situaci, při které čelí problematice domácího násilí *senior*. Jedná se především o osoby závislé, s ohroženou či ztracenou soběstačností při výkonu základních aktivit v běžném životě. Právě tyto osoby jsou nejčastěji vystaveny určitým formám nátlaku, ať už fyzického či psychického. Za takový nátlak lze považovat například zneužívání, zanedbávání a utlačování těchto osob nejčastěji ze strany jejich dětí, vnuků či jiných osob za účelem vlastního obohacení. V případě výskytu domácího násilí páchaného na seniorech je kontrola a uplatňování moci pro agresora mnohem snazší. Staří lidé si jen ztěží dokážou

připustit a veřejně přiznat, že jsou jakýmkoli způsobem týrán ze strany svých blízkých, nejčastěji dětí. Pocit studu a obav ze stupňované agrese často přispívá k neobjasnění a nevyřešení jejich situace. Proces týrán seniorů bývá nejčastěji spojený se ztrátou respektu následkem slovních urážek, vyhrožováním, zanedbáváním základní péče, ale také izolací od okolí.

Další složkou ohroženou jevem domácího násilí jsou *osoby se zdravotním postižením* vyžadující trvalou péči jiné osoby. Jedná se především o osoby, které jsou nepřetržitě odkázány na pomoc druhých, nejčastěji dalších členů rodiny. Pro některé členy rodiny, kteří se nepřetržitě starají o těžce nemocného člověka, který není schopen vykonávat ani běžnou sebeobsluhu, představuje neustálá péče extrémní zátěž související s vyčerpáním, které následně může vést v některých případech i k násilnému jednání. Osoby obětí, které čelí této skutečnosti se postupem času dostávají do fáze hluboké bezmoci a strachu učinit patřičné kroky k zamezení dalším útokům. Mnohdy by se takový stav dal přirovnat ke ztrátě naprosté kontroly nad životem, což je následně doprovázeno pocitem úzkosti, deprese společně s neochotou tento problém jakkoli začít řešit. Řada případů domácího násilí poukazuje na situaci, kdy na tento jev upozorní třetí strana (osoba/společnost) či oběť samotná nejčastěji v případě, kdy je ohrožen její život. Na otázku, z jakého důvodu oběť neodejde od násilné osoby a mnohdy s ní setrvává ve společné domácnosti je prostá. Jedná se o projev ambivalence vůči násilné osobě, projevující se nejčastěji přizpůsobením se agresorovi a beznadějnému odevzdání s vidinou lepších zítřků, nicméně ve většině případů se situace spíše zhorší, agresivní tlak a útoky se následně stupňují a dochází k nim mnohem častěji a opakovaně. Pocit studu a neustálého strachu bývá nejčastějším důvodem, proč se oběť bojí s tímto problémem něco dělat. Stává se to zejména v situacích, kdy agresor oběti dlouhodobě vštěpuje do hlavy, že tak jedná na základě nevhodného chování oběti. Postupem času se oběť podřizuje manipulativním schopnostem agresora a obviňuje sama sebe za vznik této situace. Na základě ambivalentního chování vůči osobě agresora se oběť mnohdy obává určitou situaci nahlásit z důvodu následného stíhání svého partnera (Paprsteinová, Navrátilová, Botek, 2019).

Vývoj násilného vztahu, ve kterém dojde posléze k propuknutí násilí lze dle Walkerové (1979), (in Ševčík a Špatenková, 2011) vymežit následujícími fázemi:

- fáze namlouvání,
- fáze napětí,
- fáze násilí.

Autorka Špatenková (in Ševčík a Špatenková 2011) popisuje počínající vznik domácího násilí následovně:

Na počátku v období *namlouvání* si budoucí potenciální agresivní osoba namlouvá potenciální oběť. Pozornost, dary a květiny vyvolávají v oběti představy, že se jedná o ideálního partnera. Skrze zamilovanost nevěnuje pozornost varovným signálům poukazujícím na možný vznik agresivního chování. Jedním z takových projevů může být žárlivost či snaha o sociální izolaci. V případě vyjádření obav ze strany sociálního okolí je motivací potenciálního agresora pro zvýšení kontroly nad obětí, případně pro další sociální izolaci ohrožené osoby.

V dalším období se do vztahu mezi oběma účastníky vkrádá *napětí*, jež nekontrolovatelně přechází k agresivnímu chování. Takové jednání je pro oběť zpočátku velký šok. Neúspěšná snaha pochopit, jak a proč k takovému jednání došlo, v dané osobě vyvolává pocit zmatenosti a počínající prvky strachu. V mnoha případech agresivní osoba obhájí své jednání, omlouvá se a slibuje, že se podobná událost již nebude vícekrát opakovat, nicméně opak je pravdou.

V posledním období *násilí* dochází k postupnému ovládnutí života oběti osobou agresora. Násilí v nejrůznějších podobách slouží jako prostředek pro udržení kontroly a moci nad obětí domácího násilí. Oběť se snaží situaci řešit způsobem, kterým agresorovi vychází vstříc s vidinou zlepšení situace, která však zcela zřídka kdy nastane.

3.2 Práce s oběťmi domácího násilí

Existuje řada forem pomoci, které může oběť v případě, že čelí, v minulosti čelila, případně pokud dochází k projevům určitých znaků možného výskytu domácího násilí obrátit.

Autorka Gjuričová v knize (Gjuričová a kol., 2000) poukazuje na možnosti řešení domácího násilí: v případě dlouhodobého výskytu domácího násilí je zřejmé, že oběť nedisponuje dostatkem sil a odhodláním svou situaci řešit. Důsledky takového jednání oběti mohou být ovlivněny na základě dlouhodobého domácího násilí, společně se zvyšováním četnosti a intenzity. V takovém případě je nezbytné poskytnout oběti prostřednictvím daných metod a principů možnosti řešení její situace. Situace, kdy oběť oddaluje řešení, může mít za následek emočně intenzivní vztah, na základě kterého oba účastníci prožívají kromě nespokojenosti a pocitu beznaděje a obviňování i silně uspokojivá období. Samotná skutečnost, či následné řešení domácího násilí jsou velmi komplikované a těžce prokazatelné. Strach a obavy z opakování určité formy týrání mohou vést k riziku neobjasnění výskytu určité formy domácího násilí. V mnoha případech dochází k řešení této události až v případě, kdy se oběť

svou situaci rozhodne sama řešit. Tento aktivní krok bývá pro oběť rozhodující, proto je důležité dbát v první řadě na zajištění bezpečí oběti. Dále pak musí poskytování pomoci vycházet z dodržování zákonů a platných právních norem.

Vzhledem k tomu, že se jedná zejména o násilí mezi blízkými osobami či partnery, je zřejmé, že násilná osoba má nad osobou ohroženou moc, což je při řešení tohoto problému v mnoha ohledech obtížné (Šímová in Čech a kol., 2011). Samotná pomoc oběti domácího násilí může vycházet z aktivit státních orgánů či aktivit nestátních neziskových organizací (Voňková, Spoustová, 2008) Následná práce s oběťmi domácího násilí s sebou nese určitá specifika, vycházející z jednání a prožívání.

Bednářová (2009) vymezuje zásady práce s oběťmi domácího násilí následovně:

- poskytnout dostatečný prostor, aby mohla oběť vyjádřit svá traumata bez přerušování,
- příslušný pracovník by měl přistupovat k oběti citlivě, pečlivě a poskytnout oběti dostatečný čas na formulaci problémů,
- klást důraz na potřeby oběti a netlačit na oběť, aby mluvila o něčem, na co prozatím není připravena,
- důraz na důvěru oběti, i když některé skutečnosti mohou znít nepravděpodobně,
- pracovník by měl dát oběti podnět k tomu, že se rozhodla správně, když vyhledala pomoc,
- vnímat emoce oběti: pláč, ubezpečit oběť, že je to naprosto přirozené a v pořádku,
- pracovník projevuje zájem na verbální úrovni při komunikaci s oběťmi,
- pracovník by pro bezpečný rozhovor neměl na oběť vytvářet nátlak, ani se oběti nedotýkat, pokud to ona sama neuzná za vhodné,
- klást důraz na problém domácího násilí a zmínit jeho neakceptovatelnost,
- pracovník by měl ujistit oběť, že za vznik domácího násilí není zodpovědná ona, nýbrž agresor, i když ji agresor ujišťoval o opaku,
- oběť by za doprovodu pracovníka měla najít sama cestu, jakým způsobem se k řešení své situace postaví,
- pracovník by měl oběti nabídnout a vymezit veškeré způsoby řešení, nicméně netlačit oběť k rychlému rozhodnutí,
- důraz na respektování oběti, ať se rozhodne jakkoli, i když se to pracovníkovi nelíbí,
- poukázat na složitost řešení dané situace, aby oběť nebyla vystavena planým nadějím či slibům, které pracovník nemůže splnit,

- zabezpečit informace o oběti, případně jejích dětí, a zajistit tak pro ně bezpečí, případně vypracovat bezpečnostní plán dle dané situace,
- připravit oběť na orientaci na budoucnost,
- pracovník by měl zpočátku navrhnout malé cíle, které povedou k následné změně a stále oběť motivovat,
- v případě, že se jedná o domácí násilí, kdy je v roli oběti žena, pracovník by měl zvážit, zda je vhodné, aby s obětí komunikoval on, případně případ přenechal kolegyni stejného pohlaví jako je oběť. Zabrání se tak případným obavám ze strany oběti.

Práce s obětí domácího násilí vychází z toho, v jaké fázi problému oběť příslušnou formu pomoci vyhledá. Následně lze pomoc rozdělit do určitých úseků, na základě kterých pracovník komunikuje s obětí. Dle Bednářové (2009) se jedná o následující úseky práce:

- první kontakt s obětí,
- motivace k řešení situace oběti,
- krizová intervence zaměřená na oběť,
- systematická pomoc při řešení určité formy domácího násilí,
- podpora nově zavedeného způsobu života.

V případě *prvního kontaktu s obětí* vyhledá pomoc oběť většinou sama ve chvíli, kdy se cítí být ohrožena určitou formou násilí nebo již byla napadena takovým způsobem, který ji ohrozil na životě či psychickém zdraví. V takovém případě se stává pracovník dané služby nejčastěji první osobou, se kterou se oběť rozhodne svou situaci řešit. Při samotném prvním kontaktu je podstatné zajistit pro oběť bezpečné prostředí, ideálně bez přítomnosti dalších pracovníků či osob, jež by mohly vést k uzavření a neochotě oběti o své situaci mluvit. Rozpoznat, zda se skutečně jedná o problematiku domácího násilí, je samo o sobě obtížné, s přihlédnutím na skutečnost častých výskytů partnerských krizí a problémů, při kterých dochází k řešení těchto problémů násilnou cestou ze strany dvou rovnocenných osob. V případě domácího násilí je moc na jedné straně a bezmoc na straně druhé, což je důležité vymezit na základě prvního kontaktu s obětí. První kontakt slouží především k navázání kontaktu s obětí a získání důvěry oběti. Dále je kladen důraz na zmapování situace, pojmenování domácího násilí a jeho odsouzení, předání či zprostředkování kontaktu na specializované pracoviště, které pomůže oběti její situaci řešit. Existují případy, kdy se oběť i přes zjevný výskyt domácího násilí rozhodne zůstat ve společné domácnosti s agresorem. Pokud se tak stane, je třeba neprodleně vypracovat bezpečnostní plán k zajištění pomoci a snížení rizika dalšího napadení oběti.

V případě řešení a dalšího zamezení výskytu domácího násilí v dané rodině či vztahu je důležité vytvořit bezpečí pro oběť. Veškerá pozornost je zaměřena na oběť, případně pokud má oběť děti, je zřejmé že pro únik z násilného vztahu je většinou zapotřebí asistence policie, která zajistí nejen bezpečný odchod z násilného vztahu oběti, ale i jejím dětem (Střílková, Fryšták, 2009).

Pokud se oběť i přes nedoporučení či obavu pracovníka rozhodne i nadále setrvávat ve společné domácnosti s násilnou osobou, je žádoucí vypracování *bezpečnostního plánu*. Hlavním cílem bezpečnostního plánu je minimalizovat možná rizika napadení hrozící oběti ze strany násilníka. Při tvorbě bezpečnostního plánu je nutné zaznamenat, že při náznaku odchodu ze společné domácnosti či vztahu ze strany oběti hrozí zvýšení rizika napadení ze strany násilné osoby. Důležité je tedy důkladně naplánovat čas a samotný odchod od násilníka. Nicméně stále častější jsou situace, kdy útěk od násilníka bývá neplánovaný zejména v kontextu reakce na akutní napadení, při kterém se oběť cítí ohrožena na životě či zdraví. Bezpečnostní plán je tedy primárně zaměřen na zmapování dostupných zdrojů oběti a vytvoření účinných strategií, které mohou oběti v případě ohrožení pomoci. Zmíněné zmapování plánu vychází dle autorky Bednářové (2009) z následujících událostí:

- zjištění povahy útoků,
- okolnosti, které útok vyvolávají,
- ochrana obětí,
- okamžitá pomoc v bezprostředním okolí.

Důležitost tvorby bezpečnostního plánu má pro oběť značný význam zejména ve vymezení kroků, jak se násilníkovi bránit, ale také v posílení naděje, že z její nepříznivé situace vede cesta. V poslední řadě může pomoci vědomí, že o nepříznivé situaci oběti ví někdo, kdo je odhodlán tuto situaci změnit.

Neméně důležitou součástí řešení problematiky domácího násilí je *motivace* oběti i aby svou nežádoucí situaci řešila. Motivace vede oběť především ke změně životního scénáře, v němž se vyskytovalo agresivní či násilné chování vůči ní. V průběhu práce se oběť rozhoduje, zda svůj dosavadní život a situaci chce změnit či nikoli. Na základě tohoto rozhodování oběť prochází určitými fázemi, které vedou k jejímu následnému rozhodnutí. Autoři Miller a Rollnick (2003) (in Bednářová, 2009) tyto fáze popisují následovně:

- oběť si neuvědomuje, že potřebuje změnu,
- oběť zvažuje, zda přijme změnu,
- rozhodování oběti,
- akce,
- dodržování zvolené změny.

V první fázi *neuvědomění si potřeby změny* se oběť potřebuje především někomu svěřit se svým problémem a mít dostatek prostoru k vyjádření, čemu musí dennodenně čelit, tudíž o jakémkoli návrhu týkajícím se změny neuvažuje. Důležitost této fáze spočívá především ve vyvolání pochybnosti u oběti, zda i nadále zůstat v násilném vztahu či nikoli.

V další fázi *zvyšování neboli přijímání nutnosti změny* dochází k připouštění změn ale i odmítání zejména z důvodu obav. Dochází tak ke zvážení pro a proti. Cílem je, aby pracovník směřoval oběť směrem k rozhodnutí danou situaci řešit. Při následné fázi *rozhodování* je oběť již prakticky připravená svou situaci změnit či začít řešit. Touha po změně a následné očekávání od pracovníků přináší poskytnutí informací, jak svou situaci vyřešit rychle a co nejefektivněji. Příslušný pracovník v tuto chvíli předkládá oběti jasné a konkrétní možnosti, jakým způsobem tuto situaci řešit.

Samotná fáze *akce* poukazuje již na vyvíjení konkrétních kroků směrem k řešení nepříznivé situace. Důraz je kladen především na šetrné jednání ze strany pracovníka k oběti a nastolení směru pro řešení dané situace. Existují případy, kdy oběť bývá bez pomoci pracovníka pasivní a snaží se vyhovět i v případě, že s danou situací nesouhlasí. Velmi často dochází k podřizování rozhodnutí pracovníka, z čehož následně vyplývá nevynaložení potřebné aktivity pro řešení situace. Zapotřebí je zmínit fázi *dodržování zvolené změny*, kdy dochází především k utvrzování oběti o správnosti jejího rozhodnutí společně s podporou psychickou. Nutno podotknout, že v některých případech i přes poskytnuté kroky dochází k situacím, kdy se oběť po čase k násilné osobě vrátí. Pokud se tak stane, je nutno respektovat rozhodnutí oběti, nijak ji neovlivňovat, případně vypracovat již zmíněný bezpečnostní plán a nechat otevřené dveře pro další případnou spolupráci.

Problematika domácího násilí je nepochybně situace, které je nutné věnovat více pozornosti. Metoda *krizové intervence* je jednou z možných forem pomoci, jak případnému pokračování násilného chování zamezit. Hlavní důraz je kladen na člověka v tísní, který se bez pomoci odborného pracovníka neobejde. Považují za důležité vymezit, že krizová intervence se zaměřuje na řešení problematiky domácího násilí společně se všemi situacemi, které jsou pro

klienta zátěžové a ohrožující (Cimrmanová a kol, 2013). Jedná se tedy o odbornou metodu zabývající se minulostí a budoucností osob žijících v nepříznivé sociální situaci, to je metoda krizové intervence. Tato odborná metoda se přímo zaměřuje na životní události dané osoby a společně s ní se pokouší najít způsob, jak toto období překonat a postavit se znovu na vlastní nohy. Případ domácího násilí nevyjímaje. Cílem krizové intervence je především podpora osoby ohrožené při následném řešení problému, aby se plně odhodlala, aktivně se zapojovala a za pomoci odborného pracovníka rozvinula své schopnosti přirozených vztahů. Při krizové intervenci je především kladen důraz na empatický rozhovor společně s emocemi a mapováním dostupných zdrojů pomoci společně s tvorbou krizového plánu (Vodáčková, 2007).

3.3 Agresor domácího násilí

Vznik agresivního chování může být zapříčiněn mnoha způsoby. Jednou z nejvíce pravděpodobných příčin je sociální prostředí, ve kterém daná osoba vyrůstala. Osoba agresora má ve většině případů nesprávné představy o partnerském soužití a rozdělení rolí v domácnosti. Důraz je kladen především na osobnost, povahu agresora, jak reagovat a následně řešit problémy nebo jim předcházet.

V porovnání s mýty o domácím násilí popsány dle autorů Úlehlové a kol. (2009) společně s autorkou Čírtkovou (2008) v souvislosti s identifikací osoby agresora domácího násilí dle autorky Špatenkové (in Ševčík, Špatenková, 2011) zřejmé, že vznik agresivního chování u dané osoby mohou způsobovat, ale také nemusejí vymezené příčiny vzniku agresivního chování. Ačkoliv autoři Úlehlová a kol. (2009) společně s autorkou Čírtkovou (2008) vymezili určité příčiny, které se mohou, ale také nemusejí podílet na vzniku agresivního chování jako mýtus, autorka Špatenková (2011) tyto mýty označuje jako možné příčiny vzniku násilného chování.

Podle autorky Šimové (in Čech a kol., 2011) lze agresora domácího násilí definovat následujícími způsoby:

- *Majetnický žárlivec* – osoba netolerující jakékoli odloučení od partnerky/partnera a snažící se o neustálou kontrolu nad obětí v podobě bezdůvodného obviňování, vydírání nebo zastrašování, a to i v případech odloučení či rozchodu s danou osobou.
- *Sadistický pachatel* – osoba s pocitem moci a kontroly, doprovázené využitím krutých forem násilí, které velmi často končí vážným zraněním oběti či usmrcením. Agresor útočí zcela vědomě, impulzivně a bez varování s úmyslem způsobit oběti krutou bolest.

- *Extrémně nebezpečný* – agresor extrémně útočné povahy, především v kontaktu s autoritou. Přecitlivělé impulzivní chování následně vede takovou osobu k povinnosti stále projevovat své názory a zájmy, přičemž v případě, že se oběť brání, jedná stále více krutě s cílem upevnit svou dominantní pozici vůči oběti.

Dle autorky Špatenkové v knize (in Ševčík, Špatenková 2011) mohou být příčiny vzniku násilného chování následující:

První takovou příčinou může být *frustrace* osoby agresora. V takové situaci se jedná se o stav, následkem kterého může být jedinec hrubě nespokojen se stávajícím vztahem či stereotypem manželského nebo rodinného života. V dalším případě může být vznik frustrace zapříčiněn neuspokojující prací či dalšími vnějšími sociálními vlivy týkajícími se jeho života. Samotná frustrace pak následně vyvolává hněv a pohotovost k agresivnímu jednání, které mohou vyústit až k otevřenému násilí. V mnoha případech záleží především na okolnostech a vlastnostech dané osoby. Agresivní odezva nemusí být vždy namířena proti osobám či objektům, které jsou příčinou frustračního chování, zejména pokud by takové jednání mohlo danou osobu určitým způsobem sociálně poškodit. Cílem agresivního jednání může být jiná osoba, zpravidla fyzicky slabší či podřízená, což potvrzuje skutečnost, že osoby frustrované sociálními či ekonomickými těžkostmi často obrazejí svůj hněv a zoufalství vůči osobám blízkým.

Další příčinou vzniku agresivního chování může být situace, kdy agresor čelí fázi *ohrožení*. Fyzická či psychologická hrozba může vést k situaci, kdy osoba reaguje agresivně z důvodu obavy o svou osobu. Hrozby mohou být jakéhokoli typu, ať už reálné, jako v případě recipročního násilí, nicméně mnohem častěji se jedná o anticipaci hrozby či prožívání pocitu ohrožení sebe samého bez jakékoli zjevné příčiny. Násilí přichází na řadu v okamžiku, kdy daná osoba věří, že je ohrožena bezprostřední hrozbou.

Fáze vzniku určité formy násilí závisí v mnoha ohledech na *charakteristice vztahu*. Vztah osoby agresora a osoby oběti je do jisté míry vztahem ambivalentním. Na jedné straně se jedná o vztah intenzivní a připoutávající, na straně druhé si jsou oba účastníci vědomi, že v jejich vztahu je cosi nezdravého, někdy až nenávistného. Vidina života bez druhé osoby je nepřijatelná, nicméně vidina společného soužití také. Důsledkem takového chování je vznik závislosti mezi oběma účastníky. Prvky závislosti lze identifikovat v různých vztazích, ať už se jedná o vztahy v partnerských relacích (heterosexuálních i homosexuálních), rodičovských, sourozeneckých nebo ve vztazích mezi bývalými partnery.

Časté hádky a partnerské neshody mohou být v mnoha ohledech také příčinou vzniku agresivního jednání. Vztah či soužití muže a ženy, případně jiných osob s sebou přináší po určité době stres a stereotypy. Některé osoby jsou schopné se s tímto napětím vyrovnat bez použití agresivního jednání, zatímco jiní se v reakci na stres uchylují k chování násilnému. Sporné body, jako hospodaření s penězi, frekvence sexuálního života, způsob trávení volného času, dělba práce ve společné domácnosti či kázeň dětí se v některých rodinách stávají doslova ideálním prostředím pro vznik konfliktů. Takového konflikty bývají v některých případech hlavní příčinou vzniku domácího násilí.

Další fáze poukazuje na tzv. *boj o moc*. Jedná se o situaci, kdy strach z bezmoci je považován za silný spouštěč agresivního chování, kdy jedna z osob sdílejících společnou domácnost uzurpuje veškerou moc a kontrolu do svých rukou, což následně vede k tomu, že se druhá osoba stává bezmocnou, slabou a lehce zranitelnou. Osoba disponující mocí a kontrolou může následně inklinovat k použití násilí vůči osobě submisivní. V dalším případě se osoba bezmocná, toužící po kontrole a moci, snaží bojovat, což značně přispívá ke vzniku napjatých situacích, agrese a násilí.

Autorka Špatenková v knize (in Ševčík, Špatenková 2011) označuje za typický příklad sexuálního násilí akt znásilnění, jenž je manifestací podmanit si či přemoci nebo zastrašit oběť. Samotný sex je v mnoha případech pouhou zbraní k dosažení tohoto cíle.

Další zmíněnou příčinou pro vznik násilného jednání je *identifikace se vzory a modely chování*, s pomocí využití prvků agrese a násilného chování důsledkem vyrůstání v prostředí, kde bylo násilí akceptovatelné a normální. Tato skutečnost může být příčinou násilí u osoby, jež ji přijala a akceptovala. Osoba obklopená násilím se velice snadno naučí, že agresivní chování je v mnoha ohledech způsobem, jak vyřešit určité problémy a jak ventilovat své emoce, ale na neštěstí se nenaučí jiné, adekvátnější způsoby, jak určité problémy řešit. Nejrizikovější je přímá konfrontace s násilím přímo v rodině, protože v mnoha ohledech ostatní členové její akceptují jako normální způsob chování. Následná identifikace se vzory a modely chování může v mnoha ohledech vést k *identifikaci s agresorem*. Dalším důvodem výskytu násilného chování bývá skutečnost, že agresivní osoba byla sama v minulosti tvrdě fyzicky trestána nebo zažívala obrovský pocit bezmoci a slabosti. Taková minulost je v mnoha ohledech příčinou vzniku agresivního chování zejména proto, aby se týraná osoba vyrovnala s pocitem viny, bezmoci, beznaděje a pasivity. Touha po síle a nedotknutelnosti posléze mění tuto osobu na osobu agresivní.

Na příčinu násilného jednání mohou mít vliv i *návykové látky* v podobě alkoholu a drog. V mnoha případech se násilné osoby před daným incidentem „posilní“ alkoholem nebo drogami. Konzumace alkoholu slouží k uklidnění, popřípadě k získání odvahy na oběť zaútočit. Alkohol či jiné drogy mohou být následně pro násilnou osobu způsob pro výmluvu a omluvu svého jednání. Důvodem také mohou být i *zdravotní indispozice násilné osoby*, kdy projevy agresivního chování u dané osoby, které mohou být do značné míry ovlivněny určitými zdravotními indispozicemi. Příklad takové indispozice může být v podobě systémové poruchy – dysbalance, elektrolytů, pulmonální insuficience, špatná srdeční funkce, diabetem, anémií, případně nutričním deficitem. Jednotlivé indispozice mohou vést u takového člověka k agresivnímu chování.

Jednotlivé indispozice mohou být způsobeny následky *neurologických poruch*. Výskyt agresivního chování může být v některých případech vyvolán zraněním hlavy, cévní mozkovou příhodou, demencí, epilepsií, meningitidou či infekcí nervového systému a dalšími neurologickými poruchami, kterými násilná osoba trpí nebo u ní propuknou. Jedna ze zmíněných poruch může být například *poškození mozku nebo jeho disfunkce*, izolovaná a explozivní forma násilného chování bývá následkem poškození mozku u dané osoby. Dotyčná osoba mívá předchozí dlouhou historii násilného chování. Příkladem takového chování může být sexuální obtěžování jiné osoby nebo zdánlivě bezúhonně napadání jiných osob. V takových případech bývá násilí u těchto osob doprovázeno záchvaty paniky, ztrátou paměti, ale také poruchami vidění či záchvaty epileptickými. Důvodem mohou být také psychická onemocnění. Za vznik a výskyt násilného chování mohou být v některých situacích zodpovědné různé psychózy a jiná psychická onemocnění. Osoby s psychiatrickou diagnózou bývají často zmateni a dezorientováni, což může vést k situaci ztráty kontroly nad svým jednáním. Jedním z důvodů bývá špatná interpretace nějaké situace nebo pocit nebezpečí o sebe sama. Riziko výskytu agresivního chování se velmi často projevuje u osob trpících určitou formou deprese, mánie a hysterie. Takové osoby se tak snadno mohou nechat vyprovokovat a k reakci použít agresivní chování nebo přímo násilí jako takové.

Na vznik agresivního chování u osoby agresora poukazuje společně s autorkou Špatenkovou (in Ševčík a Špatenková, 2011) i autorka Čírtková (2008), která dále vymezuje vlivy vedoucí k násilnému chování následovně:

Rizikové *poruchy osobnosti*, mají přímý dopad na chování k druhým lidem. Příkladem může být antisociální porucha osobnosti. Osoby postižené touto poruchou jsou velmi často agresivní,

nemají výčitky svědomí při útoku na jinou osobu a své jednání považují za oprávněné a odůvodněné. Impulzivní jednání je ve většině případů doprovázeno násilím.

V neposlední řadě autorky Huňková a Voňková (2004) poukazují na *nadměrnou míru tolerance vůči násilí* jako takovému. Příliš velká tolerance vede ve značné míře k výskytu domácího násilí, stejně jako k přesvědčení, že si doma může dělat každý, co chce.

3.4 Práce s agresory domácího násilí

V případě výskytu domácího násilí a jeho následnému řešení je třeba pracovat s oběma účastníky. Existují jednotlivé terapeutické programy, které se dlouhodobě orientují na osoby, které nezvládají svou agresi, a tudíž je patrné, že následek takového chování může mít dopad na jinou osobu. Na osobu agresora může být v mnoha ohledech nahlíženo různě, nicméně je zřejmé poukázat na důležitost práce s těmito osobami. Stejně jako oběť domácího násilí, může být i částečnou obětí samotný agresor. Považuji za důležité v této kapitole zmínit potřebnost terapeutických programů zabývajících se agresí, jednotlivé organizace, které se zaměřují na práci s agresory, a zabraňují tak pokračování tohoto chování v případě navázání dalšího vztahu.

Autoři Stočesová a Čáp (2020) zmiňují skutečnost, že samotná práce s agresory domácího násilí se odvíjí na základě určitých dilemat a odlišností. V mnoha případech záleží na daných organizacích a jejich programech. Je zřejmé, že každá organizace či instituce pohlíží na agresivní jednání a celkově na osobu agresora jinak a používá při práci s agresory odlišné metody a terapeutická východiska než jiné organizace. Jednou z řady způsobů práce s agresory domácího násilí je prostřednictvím terapeutické práce. Příkladem této práce může být *seberozvojový kurz* zaměřený především na práci s emocemi a zvyšování odolnosti při zvládání různých konfliktů v partnerském vztahu. Další formou pomoci je terapeutická činnost zaměřená přímo na daný problém zvládání agrese, se kterým agresor přichází sám za účelem jeho řešení. Program dále doprovází *podpůrná skupinová setkávání společně se sociální intervencí a psychologickým poradenstvím*. Veškeré typy terapií jsou přímo orientovány na agresory domácího násilí a na možnosti řešení. Každý typ intervence s sebou nese určité výhody či nevýhody. Hlavní důraz je však kladen na dané organizace a na poskytování co možná nejvíce možných způsobů pomoci agresorům domácího násilí za účelem získání lepší kontroly, na zastavení současného násilného chování mezi partnery či osobami blízkými a pokud možno ukončení násilného jednání v budoucnu.

Jedním z terapeutických programů zabývajícím se agresivním chováním u daných jedinců je *terapeutický program narativní práce s agresí* v již zmíněné organizaci Nomia. Tento

program je od samého začátku zaměřen především na práci s agresory domácího násilí či dalšími osobami dopouštějícími se trestné činnosti. Hlavní důraz ve zmíněném programu je kladen na psychologickou a poradenskou pomoc těmto osobám a následné zamezení případnému pokračování agresivního chování. V neposlední řadě je pozornost směřována na minimalizaci rizik u osob, které takovému chování ze strany agresora čelily nebo by případně čelit mohly. Důležité je, aby si agresor uvědomil příčiny svého chování a jeho dopady, a za pomoci odborných pracovníků pracoval na přínosné změně a zamezení dalšího případného násilného jednání (Nomia, online).

Další organizací zaměřující se na agresivní chování u daných osob je organizace Persefona, která svou pozornost směřuje podobně jako již zmíněná organizace Nomia na účastníky domácího násilí s cílem *minimalizace rizik* a případného obnovení tohoto nežádoucího chování. Na osobu agresora je pohlíženo dvěma způsoby:

- osoba, která své chování nevnímá jako problém nebo jej bagatelizuje,
- osoba, která si uvědomuje svůj problém s vědomím, že ubližuje jiné osobě a touží po změně a nápravě svého chování (Persefona, online).

Příčiny vzniku násilného chování mohou být různé, nicméně je třeba s agresí pracovat a nikoli jí uplatňovat na úkor oběti. Cílovou skupinou terapeutického programu jsou osoby s obtížemi při zvládnání agrese ve vztazích či jiných společných soužitích. Pomocí socioterapeutického programu se pracuje s osobou agresora zcela individuálně a citlivě. Pro zmapování samotného výskytu agrese a s pomocí nauky jednotlivých způsobů a metod ke zvládnání tohoto chování lze zamezit dalšímu výskytu daného chování v přítomnosti blízkých osob. Změna chování a zvládnání agrese vede pachatele ke zlepšení rodinných, případně společenských vztahů, ale také k uvědomění si a přijetí zodpovědnosti za své nežádoucí násilné chování a poznání jeho dopadů na další osoby.

Problém se zvládnáním vzteku a následné útoky různého charakteru vůči osobě blízké mohou vést k hlavní příčině vzniku domácího násilí. Organizace Spondea pomáhá formou odborné terapie jednotlivé možnosti *zvládnání vzteku a agrese* vůči blízkým osobám. Pomocí terapie se daná osoba (agresor) naučí vymezit příčiny hněvu a agresivního chování společně s porozuměním, jaké situace v něm vyvolávají agresivní chování a jakým způsobem je řešit. Dále pak je předmětem zmíněné terapie prevence nadměrné psychické zátěže vedoucí k zjištění příčiny a zvládnání vzteku a v neposlední řadě osvojení jednotlivých komunikačních dovedností, které pomohou agresorovi řešit dané situace jinak než s použitím agresivního jednání či fyzické

konfrontace. Podobně jako další organizace zabývající se prací s agresory domácího násilí i program zvládnání vzteku je orientován především na osoby, které samy od sebe chtějí změnit své chování vedoucí k agresivnímu jednání vůči jiné osobě, a zamezit tak dalšímu podobnému jednání.

Práce s agresory domácího násilí patří nepochybně k důležitým aspektům při řešení samotné problematiky. Za důležité považuji zmínit, že existuje řada organizací poskytujících služby i osobám agresivním, které chtějí své jednání řešit, nicméně i dle získaných informací jednotlivých pracovníků existují agresori, kteří v případě výskytu domácího násilí své nežádoucí chování řešit odmítají. V takových případech je důraz kladen na nařízení podstoupit příslušné terapie ze strany soudu. Zmíněné organizace a řada dalších institucí přistupují k osobě agresora tak, aby bylo jeho jednání minimalizováno vůči dalším osobám (Spondea, online).

Shrnutí teoretické části

Hlavní důraz teoretické části, je poukázat na problematiku domácího násilí. První kapitola teoretické části je věnována základnímu vymezení problematiky domácího násilí. Považuji za důležité zmínit, jak na tuto problematiku pohlíží jednotliví autoři zabývající se tímto jevem ve svých dílech společně s vymezením znaků, forem a fází. Důraz je dále kladen na cyklus domácího násilí společně s řadou mýtů, které tuto problematiku doprovázejí. Právě zmíněné mýty poukazují na skutečnost, jakým způsobem je na fenomén domácího násilí pohlíženo ze strany veřejnosti a jak je vnímáno. Následně zmiňuji účastníky domácího násilí. Vymezuji oba účastníky domácího násilí společně s příčinami vzniku. Považuji za důležité zmínit i samotný proces, na základě kterého dochází k rozdělení rolí účastníků a následný průběh násilných projevů. Dále vymezuji možnosti řešení domácího násilí v praxi. Důraz je kladen na pohled legislativy a dalších složek pomoci, které poukazují na problematiku domácího násilí. Zmiňuji tři pilíře pomoci a další organizace zainteresované danou problematikou.

Druhá kapitola teoretické části je zaměřena na jednotlivé organizace působící v kontextu domácího násilí. V textu zmiňuji neziskové organizace, které se dlouhodobě zabývají fenoménem domácího násilí a pracují na jeho řešení v případě následné práce s účastníky.

Poslední kapitola teoretické části je věnována práci s účastníky domácího násilí. Na základě této skutečnosti charakterizují jednotlivé způsoby a metody, prostřednictvím kterých probíhá práce s účastníky domácího násilí. Zmiňuji způsob a průběh pomoci obětem domácího násilí, společně s podporou v následném překonávání tohoto těžkého životního období. V neposlední řadě je důležité zmínit společně s prací s oběťmi i téma práce s agresory domácího násilí. V samém závěru teoretické části poukazují na organizace pracující s agresory domácího násilí společně s terapeutickými programy, na základě kterých se agresor učí zvládat vztek a své agresivní jednání vůči jiným osobám.

EMPIRICKÁ ČÁST

4. Metodické ukotvení výzkumných aktivit

V této části mé bakalářské práce se budu zabývat výzkumnou strategií a jejich metodami, na základě kterých jsem postupoval při výzkumném šetření. Dále pak stručně nastíním organizace, ve kterých probíhalo šetření společně s charakteristikou profesí jednotlivých aktérů.

Hlavním cílem výzkumného šetření mé bakalářské práce je *zjistit, jak aktéři sítě služeb vnímají téma domácího násilí a jak vnímají možnosti jeho řešení v praxi*. Na základě takto stanoveného cíle jsem pro jeho naplnění určil následující dílčí cíle: *zjistit, co si aktéři sítě služeb představují pod pojmem domácí násilí, zjistit, jak jednotliví aktéři vnímají téma spolupráce s ostatními aktéry v síti služeb, zjistit, jak jednotliví aktéři vnímají případnou práci s účastníky domácího násilí*.

Pro získání informací k naplnění hlavního cíle mé práce jsem vyžil kvalitativní výzkumnou strategii a metodu polostrukturovaného rozhovoru.

4.1 Hlavní cíl a dílčí cíle výzkumu

Hlavní cílem mé bakalářské práce *zjistit, jak aktéři sítě služeb vnímají téma domácího násilí a jak vnímají možnosti jeho řešení v praxi*. Na základě zvoleného cíle jsem se rozhodl oslovit různá pracoviště, která se zabývají uvedenou problematikou. Jedná se tedy o pracovníky Skp intervenčního centra, azylového domu pro matky s dětmi, Bílého kruhu bezpečí a organizace Nomia. Všechna uvedená pracoviště jsou dlouhodobě zapojena do problematiky domácího násilí, tudíž považuji za důležité zmínit jednotlivé metody daných organizací a způsoby řešení uvedené problematiky.

Rozdělení hlavního cíle do následujících dílčích cílů:

DC1: *Zjistit, co si aktéři sítě služeb představují pod pojmem domácí násilí*. První dílčím cílem jsem se snažil zjistit, co si jednotliví aktéři sítě služeb představují pod pojmem domácí násilí, a jakým způsobem by se mělo ke zmíněné problematice přistupovat a dle čeho pracovat, případně na co si dát pozor.

DC2: *Zjistit, jak jednotliví aktéři vnímají téma spolupráce s ostatními aktéry v síti služeb*. Druhým dílčím cílem jsem se zaměřil na spolupráci mezi aktéry sítě služeb, zabývající se problematikou domácího násilí. Důraz jsem kladl především na skutečnost, jak aktéři vnímají

současnou spolupráci s dalšími pracovišti v případě řešení domácího násilí, jakým způsobem daná spolupráce probíhá a co považují v případě spolupráce za klíčové, důležité.

DC3: *Zjistit, jak jednotliví aktéři vnímají případnou práci s účastníky domácího násilí.* Třetím dílčím cílem jsem se snažil přiblížit, jak jednotliví aktéři vnímají téma práce s agresory domácího násilí, případně zda považují takovou práci za důležitou, potřebnou a jakým způsobem by tato práce měla probíhat pro přispění k řešení uvedené problematiky. Dále pak byla má pozornost věnována jednotlivým metodám a principům, na základě kterých probíhá práce s oběťmi domácího násilí.

Uvedené dílčí cíle jsem zvolil za účelem zjištění celkového pohledu na fenomén problematiky domácího násilí z pohledu řad aktérů sítě služeb. Na základě zvolených dílčích cílů (DC) uvádím pohled na uvedenou problematiku očima pracovníků různých organizací zabývajících se domácím násilím. Jednotlivé cíle řadím do celkového pohledu na uvedenou problematiku, na možnosti jejího řešení v praxi a v neposlední řadě na práci s oběma účastníky domácího násilí.

4.2 Transformační tabulka

Hlavní cíl práce: Zjistit, jak aktéři sítě služeb vnímají téma domácího násilí a jak vnímají možnosti jeho řešení v praxi.

Tabulka č. 1: Transformační tabulka

Dílčí cíl	Způsob dotazování	Informanti	Otázky k dílčím cílům
<p>DC1: Zjistit, co si aktéři sítě služeb představují pod pojmem domácí násilí</p>	<p>Kvalitativní forma dotazování v podobě polostrukturovanéh o rozhovoru</p>	<p>Pracovníci daných organizací v síti služeb pro řešení problematiky domácího násilí</p>	<p>O1: Co si představujete pod pojmem domácí násilí?</p> <p>O2: Jak byste charakterizoval/a domácí násilí?</p> <p>O3: Jaké mýty podle Vás doprovázejí problematiku domácího násilí?</p> <p>O4: Podle čeho definujete cílovou skupinu v případě prokázání domácího násilí?</p>
<p>DC2: Zjistit, jak jednotliví aktéři vnímají téma spolupráce s ostatními aktéry v síti služeb</p>	<p>Kvalitativní forma dotazování v podobě polostrukturovanéh o rozhovoru</p>	<p>Pracovníci daných organizací v síti služeb pro řešení problematiky domácího násilí</p>	<p>O7: S jakými dalšími institucemi, které se zabývají domácím násilím spolupracujete?</p> <p>O8: V jaké fázi řešení této problematiky zasahuje vaše organizace?</p> <p>O9: Jak vnímáte spolupráci mezi aktéry v síti služeb?</p> <p>O10: Co konkrétně považujete při řešení problematiky domácího násilí v rámci spolupráce za důležité?</p>
<p>DC3: Zjistit, jak jednotliví aktéři vnímají téma práce s účastníky domácího násilí</p>	<p>Kvalitativní forma dotazování v podobě polostrukturovanéh o rozhovoru</p>	<p>Pracovníci daných organizací v síti služeb pro řešení problematiky domácího násilí</p>	<p>O11: Jak vnímáte téma práce s agresory domácího násilí?</p> <p>O12: Jak vnímáte profil agresora?</p> <p>O13: Jak vnímáte téma práce s oběťmi domácího násilí?</p> <p>O14: Jak vnímáte profil oběti?</p> <p>O13: Jak by se podle vás mělo přistupovat a dle čeho pracovat v případě domácího násilí?</p> <p>O15: Jakým způsobem je dle Vás vhodné s účastníky domácího násilí pracovat?</p>

zdroj: vlastní

4.3 Kvalitativní výzkum

Metodu kvalitativní výzkumné strategie jsem se rozhodl využít zejména, kvůli získání širšího pohledu na dané téma ze strany tázaných informantů a následně kvůli flexibilnímu přizpůsobení se novým informacím v průběhu dotazování.

Autor Hendl (2005), vymezuje kvalitativní výzkum jako emergentní či pružný typ výzkumu, na základě kterého dochází k vyhledávání a následně analyzování získaných informací od jednotlivých tázaných informantů. Samotná analýza a sběr informací probíhá současně, přičemž následně dochází k přezkoumání domněnek a závěrů. Kvalitativní výzkum dále využívá individuální formy vědeckých metod společně s nejrůznějšími formami rozhovorů a kvalitativního pozorování. Hlavním cílem je získání zvláštností případů a následný popis. Předností kvalitativního výzkumu je především orientace a průběh v přirozených podmínkách sociálního prostředí.

Dle Miovského (2006) je důvodem kvalitativního výzkumu fakt, že při jeho aplikaci cíleně pracujeme se tazatel přímo či nepřímo podílí na procese, které jsou zkoumány. Tato skutečnost poukazuje na to, že se tazatel cíleně snaží porozumět a popsat to k čemu dochází, a jakým způsobem se mění interakcí zkoumaný předmět proti situaci, ve které není podroben výzkumu. Kvalitativní výzkum je využíván na základě principů jedinečnosti, neopakovatelnosti, procesualnosti a dynamiky na základě, které cíleně pracujeme s reflexní povahou zkoumaných informací.

4.4 Polostrukturovaný rozhovor

Dle autora Miovského (2006) je polostrukturovaný výzkum neboli polostrukturované interview vůbec nejrozšířenější podobou metody dotazování, především na základě schopnosti řešení mnoha nevýhod nekonstruovaného, tak plně strukturovaného rozhovoru. Nicméně oproti nestrukturovanému dotazování vyžaduje náročnější přípravu. Na základě tohoto typu rozhovoru dochází k vytvoření určitého schématu, které však je pro tazatele závazné. Samotné schéma obvykle specifikuje jednotlivé okruhy otázek, na základě kterých se tazatel daných účastníků ptá. V případě otázek je možné zaměňovat pořadí, v jakém budou pokládány a dle potřeby a možností se snažíme následně maximalizovat vytíženost rozhovoru. V některých případech v průběhu rozhovoru dochází k tzv. diferenciaci, na základě které využíváme jiné strategie pro dané části.

Při polostrukturovaném rozhovoru je třeba uvést upřesnění společně s vysvětlením odpovědi tázaného informanta. Následně je důležité ověření získaných informací, které chceme interpretovat, což poukazuje na využití doplňujících otázek ve snaze proniknout do hloubky zvoleného tématu.

Polostrukturovaný rozhovor jsem využil na základě připravených otázek ke každému dílčímu cíli, zejména k získání hlubšího pohledu na tázané téma společně s možnostmi přiblížení/objasnění kladených otázek pro individuální potřebu každého informanta.

4.5 Výběr souboru informantů

Pro účely výzkumného šetření jsem zvolil metodu výběru informantů z různých organizací zabývajících se problematikou domácího násilí, ve kterých byly následně prováděny rozhovory. Jedná se o čtyři organizace, přičemž z každé organizace jsem se dotazoval dvou informantů. Organizace byly vybírány na základě získání širšího pohledu na uvedenou problematiku, protože je mi známo, že každá organizace vnímá problematiku domácího násilí jinak, tudíž jsem zvolil následující organizace: Intervenční centrum, Azylový dům pro matky s dětmi, Bílý kruh bezpečí a organizace Nomia.

Organizace byly vybírány na základě mého uvážení za účelem získání širšího pohledu na danou problematiku. V intervenčním centru je hlavní důraz kladen na práci s oběťmi domácího násilí a celkově na zlepšení situace ve který se nachází. Následně intervenční centrum provozuje také program pro agresory domácího násilí, prostřednictvím poradenské činnosti. V azylovém domě pro matky s dětmi je pozornost směřována především na poskytnutí bezpečného a klidného prostředí na určitou dobu, na základě které má oběť prostor a čas vrátit se do běžného životního cyklu. Organizace Bílý kruh bezpečí se dlouhodobě orientuje a pomoc obětem trestných činů včetně domácího násilí. Organizace Nomia se již od samého počátku orientuje na pomoc obětem domácího násilí. Prostřednictvím terapeutických programů nabízí pomoc nejen obětem, ale i agresorům domácího násilí.

Všech zvolené organizace se dlouhodobě zabývají problematikou domácího násilí, tudíž je dle mého důležité poukázat na širší pohled postavení v rámci této problematiky společně s metodami a formami pomoci, které v případě domácího násilí nabízejí.

Tabulka č. 2: Soubor informantů

Označení informantů (I1 – I8)	Věk	Délka praxe	Funkce	Působící organizace
I1	30 let	5 let	Sociální pracovník	Intervenční centrum
I2	57 let	25 let	Sociální pracovník	Intervenční centrum
I3	37 let	11 let	Sociální pracovník	Bílý kruh bezpečí
I4	35 let	12 let	Sociální pracovník	Bílý kruh bezpečí
I5	30 let	5 let	Sociální pracovník	Azylový dům
I6	35 let	6 let	Sociální pracovník	Azylový dům
I7	27 let	3 roky	Sociální pracovník/psychoterapeut	Organizace Nomia
I8	31 let	2 roky	Psychoterapeut	Organizace Nomia

zdroj: vlastní

Všichni informanti zvolených organizací zastávají pozice sociálních pracovníků a psychoterapeutických poradců, kteří se dlouhodobě zabývají problematikou domácího násilí a možnostmi jejího řešení v praxi.

4.6 Realizace výzkumného šetření

Prvním krokem k realizaci výzkumného šetření bylo určit organizace, kde bude výzkumné tázání probíhat. Poté následovalo samotné oslovení zmíněných organizací a sjednání jednotlivých schůzek. I přes veškerá opatření spojených s epidemií (COVID 19) se mi podařilo sedm z osmi rozhovorů uskutečnit přímo ve středisku daných organizací. Poslední rozhovor byl dle domluvy s informantem uskutečněn přes online setkání prostřednictvím Google Meet. Pro

interpretaci získaných informací mi bylo umožněno písemným souhlasem informantů jednotlivé rozhovory nahrávat. Před samotným zahájením byli informanti seznámeni s cílem mé práce s tím, že veškeré informace použité v mé práci budou anonymní. Vše bylo doloženo písemným souhlasem každého informanta. Na základě takto stanovených domluv s informanty bylo přikročeno k samotným rozhovorům. Všechny rozhovory probíhaly zcela anonymně, přičemž celková délka jednoho rozhovoru činila přibližně 45–50 minut.

4.7 Etické aspekty a rizika výzkumu

Rizik spojených s kvalitativní formou dotazování může být celá řada. Autor Hendl (2005) zdůrazňuje, že výsledky kvalitativního výzkumu bývají často označovány za sbírku subjektivních názorů. Při rozhovorech s jednotlivými informanty jsem na určitá rizika narazil. Jednalo se zejména o situaci, kdy informanti zmínili většinu informací na základě jedné maximálně dvou položených otázek z mé strany, tudíž musel být následně rozhovor přizpůsoben. Přizpůsobení rozhovoru a přiřazení odpovědí informantů ke správné otázce bylo následně při samotné interpretaci velmi náročné a zdlouhavé.

5. Interpretace získaných informací

V této části mé práce se budu zabývat interpretací získaných informací na základě uskutečněných rozhovorů s jednotlivými informanty daných organizací. Následná interpretace získaných informací probíhala postupně dle stanovených dílčích cílů. Na závěr dokládám shrnutí získaných informací o daném tématu. V neposlední řadě svou interpretaci potvrzují přiložením doslovných citací tázaných informantů. V rámci jednotlivých rozhovorů jsem postupoval dle jednotlivých dílčích cílů. Při samotné interpretaci získaných informací jsem dále použil základní kódování. Pro rozhovor jsem využil celkem osm informantů ze čtyř různých pracovišť, tedy celkem z každé organizace dva.

5.1 Interpretace dílčího cíle 1

První dílčí cíl (DC1) - Zjistit, co si aktéři sítě služeb představují pod pojmem domácí násilí.

V prvním dílčím cíli jsem se prostřednictvím tazatelských otázek snažil od jednotlivých informantů zjistit celkový pohled na problematiku domácího násilí a skutečnosti s ní spojené. Hlavní záměr bylo zjistit, co pro jednotlivé informanty znamená pojem domácí násilí a jakým způsobem na tuto problematiku pohlížejí.

Všichni informanti se shodli na skutečnosti, že se jedná nejčastěji o násilí v partnerském soužití či mezi osobami žijícími ve společné domácnosti. Čtyři informanti považují domácí násilí za jakýsi druh neakceptovatelného chování ze strany jedné osoby k osobě druhé. Další čtyři informanti vymezují domácí násilí ze své praxe, dle jednotlivých znaků a forem na základě, kterých dochází k uplatňování moci a kontroly ze strany agresora k oběti. Dále pak jsem kladl důraz na samotné identifikaci domácího násilí a oddělení této problematiky od řady mýtů s ní spojené. Informanti odpovídali na otázku ohledně mýtů doprovázejících domácí násilí, přičemž dva informanti považující za velký mýtus skutečnost, že domácí násilí nepostihuje muže zkrátka, že muž nemůže být obětí domácího násilí. Další dva informanti se shodují na tom, že k výskytu domácího násilí dochází pouze v sociálně slabých rodinách, především u méně vzdělaných osob. Následně další dva informanti poukazují na mýtus ohledně přístupu k osobě oběti z důvodu, že si oběť za danou situaci může sama, a následně na osobu agresora, jenž na první pohled nemusí jako agresor působit. **I4:** „*No víte, on by to do něj nikdo neřek (...) von je manžel nebo přítel na první pohled takovej milej, společenskej, nebo naopak je takovej tichej, a když někomu řeknu, co se děje, tak to nikdo nevěří mi.*“ Právě mýtus ohledně

identifikace domácího násilí a označení agresora v lépe finančně situované rodině bývá dle výpovědi informantů označen za velmi nebezpečný, zejména z důvodu lepšího utajení výskytu určité formy domácího násilí společně s menší mírou pozornosti ze strany společnosti.

V další fázi dotazování se řada informantů shoduje a považuje za nebezpečný mýtus spojený s domácím násilím pohled ze strany veřejnosti a znevažováním tohoto trestného jednání spojeného s tím, že veřejnost dělá, že toto jednání nevidí, případně znevažují jednání agresora vůči oběti. **I7:** „(...), *to je touhle dobou, když dřív dostala ženská občas pravidelně pár facek, tak byl aspoň doma klid a fungovalo to, a dneska se vokolo toho dělá velkej humbuk.*“ **I8:** „(...), *jedna facka přece někoho nikdy nezabila.*“

Následně byla má pozornost směřována přímo na cílové skupiny daných organizací. Každá organizace pracuje s odlišnou cílovou skupinou, tudíž pro mě bylo důležité na toto poukázat. Na základě výpovědi jednotlivých informantů došlo ke shodným názorům u čtyřech, kteří odkazují na případnou práci za účasti či doporučení ze strany policie. **I2:** „(...), *to jsou lidi, který jdou jakoby se štemplem od policie, že jsou oběti domácího násilí, protože tam došlo k vykázaní, v tom případě my už neřešíme nic dál, prostě ty jsou jasně daný.*“ Dva informanti zmiňují kromě klientů, kteří využívají jejich služby na základě doporučení policie, i klientelu nízkoprahovou, která je na základě mého dotazu a statistik, které si organizace vede, daleko rozsáhlejší. **I2:** „*Je daleko víc, těch nízkoprahových kontaktů, to znamená lidí, který sami přijdou.*“ Další odpovědi zbylých čtyř informantů byly různorodé. Informant č. 4 odkazuje na cílovou skupinu mužů, žen a dětí od šestnácti let. Další informant č.5 poukazuje na vymezení cílové skupiny dle metodiky s tím, že jedna cílová skupina, kterou se daná organizace zabývá je skupina ohrožená domácím násilím. Poslední informant č.8 poukazuje opět na individuální přístup s ohledem na osobu oběti s tím, že je třeba být na pozoru a v případě možného výskytu určité formy domácího násilí neprodleně zasáhnout. **I8:** „(...), *máme vždy uši nastražený, abychom dokázali rozpoznat, protože jsou tam určitý znaky toho, jak se ti lidé třeba chovají, (...) ale to už je na té oběti, že některé ty věci opravdu jako nejsou v pořádku a je potřeba se vůči nim nebo je s tím potřeba s tím, nebo s tou rodinou pracovat.*“

Shrnutí dílčího cíle 1 (DC1)

V prvním dílčím cíli jsem se snažil zjistit, jak jednotliví aktéři sítě služeb (informanti) vnímají problematiku domácího násilí, na co v případě identifikace domácího násilí kladou důraz a dle jakých skutečností definují cílovou skupinu v případě domácího násilí. Všichni informanti vymezili problematiku domácího násilí jako nepřijatelné a nežádoucí chování ze

strany jedné osoby vůči druhé, a to buď za použití jednotlivých definic či forem, na základě kterých domácí násilí probíhá. Poukázali na skutečnost, že se jedná ve většině případů o násilí mezi partnery či osobami žijícími ve společné domácnosti. Dále pak byla zmíněna skutečnost výskytu domácího násilí a její oddělení od jednotlivých mýtů, které ji doprovázejí a se kterými bývá často tato problematika mylně spojována. Informanti poukázali na představy ohledně osoby oběti, jejího podílu na případném vzniku určité formy domácího násilí, dále pak na osobu agresora, a především na to, jakým způsobem se širší veřejnost staví k této problematice. Samotný pohled veřejnosti v kontextu této problematiky poukazuje na mýtus ohledně výskytu domácího násilí v lépe finančně situovaných rodinách. Informanti tento mýtus vymezily jako velice nebezpečný, přičemž v takové situaci není tomuto jevu ze strany veřejnosti věnovaná taková pozornost jako v případě, že se jedná o domácí násilí v rodinách s finančními problémy. Na základě této skutečnosti, proto nemusí vždy dojít k identifikaci domácího násilí v daných rodinách.

5.2 Interpretace dílčího cíle 2

Druhý dílčí cíl (DC2) - Zjistit, jak jednotliví aktéři vnímají téma spolupráce s ostatními aktéry v síti služeb

V druhém dílčím cíli jsem se pomocí tazatelských otázek snažil zjistit, jak jednotliví aktéři (informanti) vnímají vzájemnou spolupráci mezi nimi a dalšími aktéry v kontextu domácího násilí. Hlavní důraz jsem kladl na celkový dojem a přínos spolupráce mezi jednotlivými organizacemi a zda je současná spolupráce z pohledu informantů považovaná za přínosnou a dostatečnou. S ohledem na odlišné organizace má pozornost dále směřovala na to, v jaké fázi v případě domácího násilí jednotlivé organizace zasahují a co informanti považují za nepostradatelné v rámci jejich spolupráce s dalšími organizacemi, zabývajícími se domácím násilím.

Prvním úkolem, který jsem si stanovil, bylo zjistit, co pro jednotlivé informanty znamená spolupráce s dalšími organizacemi, jak ji vnímají. Na základě takto položené otázky se všichni informanti shodli, že případnou spolupráci mezi organizacemi v kontextu domácího násilí vnímají za přínosnou a důležitou, nicméně jeden informant poukázal na to, že by bylo třeba v některých případech lépe proškolenat příslušníky policie v případě jednání s obětí domácího násilí. Tři informanti tuto spolupráci přirovnávají k tzv. „síťování“ mezi jednotlivými organizacemi. **I4:** „*Já ji považuju za hodně důležitou a na to upozorňuju (...). Je důležitý, abysme věděli, abysme ty služby znaly, abysme měli zasíťováno (...).*“ **I7:** (...), že tohle

považujeme jako za důležitou součást naší práce. Síťovat, síťovat, síťovat, (...).“ Dále mé otázky směřovaly přímo na organizace, se kterými informanti spolupracují v případě domácího násilí. Většina informantů, konkrétně pět, zmínilo užitečnou spolupráci se složkou policie, dva informanti (I7 a I8) vymezili spolupráci konkrétně s městskou policií. Následně byla označena za velice dobrou a potřebnou spolupráce s orgánem sociálně právní ochrany dětí (OSPODEM) v případě, že se skutečnost výskytu domácího násilí týká dítěte. Kromě složky policie a OSPODU bylo třemi informanty poukázáno na potřebnost spolupráce s intervenčními centry, která se přímo zaměřují na pomoc obětem domácího násilí. V neposlední řadě dva informanti poukázali na potřebnost justice (soudu) v případě, že dojde ke kolizi v případné spolupráci mezi dvěma organizacemi. Podle zmíněných informantů je důležitá osobnost dalších pracovníků, a to jakým způsobem na danou skutečnost pohlíží. **I1:** *„No tak třeba, když ta policie řekne, že to neviděj na vykázení, (...), tak to s nima můžeme sepsat vlastně návrh k soudu na předběžný opatření bez vykázení a normálně to tam tedy napíšem na tu policii (...), takže vlastně můžeme jít tou soudní cestou bez té policie.“* Následně jeden z tázaných informantů uvádí i potřebnost dalších terapeutických programů společně s poradnou psychologickou, která může oběti pomoci v řešení dané situace.

V další části dotazování mé otázky směřovaly na fázi zásahu jednotlivých organizací v případě domácího násilí. Každá organizace zasahuje v případě domácího násilí v určité fázi, tudíž mé otázky směrem k informantům směřovaly přímo na fáze zásahu jednotlivých organizací. Informanti poukázali na to, že je třeba klást důraz na klienta (oběť) a situaci, ve které se nachází a jakým způsobem její skutečnost domácího násilí postihuje. Dva informanti poukázali na samotnou práci s obětí v případě předchozího zásahu složky policie a následného využití institutu vykázení společně s nízkoprahovými klienty, kteří se na pomoc dané organizace obrátí sami. Zbylí informanti se shodují, že zasahují prakticky, kdykoli je potřeba s ohledem na danou situaci, ve které se klient nachází. **I8:** *„(...), někdy je to tak, že to je úplně na začátku to znamená, že dlouho se ta situace v té rodině třeba nějak vyhrocovala, (...), anebo třeba zasahujeme ve fázi, kdy je to dlouhodobý, třeba pět, sedm nebo deset let, a tak pro tu oběť prostě přišel teď teprve ten správný čas.“* Další z tázaných informantů klade důraz na preventivní činnosti, které by měla předcházet případnému vzniku násilného chování. **I7:** *„(...), jednak máme i preventivní činnosti, který nejsou, když to tak řeknu indikovaný na skupinách, ale je to i nějaká vlastně osvětová činnost, ve které se naše organizace podílí, takže to je řekněme ještě před vznikem domácího násilí.“*

V posledním případě jsem od jednotlivých informantů prostřednictvím tazatelských otázek zjišťoval, co konkrétně oni považují v rámci spolupráce s ostatními organizacemi za nejdůležitější. Na základě odpovědí ze stran informantů je zapotřebí vždy pracovat ve prospěch klienta (oběti). Dle pěti informantů je kladen důraz především na komunikaci mezi jednotlivými organizacemi, zabývajícími se problematikou domácího násilí s tím, že je důležité, aby došlo mezi organizacemi ke společné domluvě, jak s daným klientem pracovat, případně na jakou další službu jej odkázat. Následně tři informanti kladou důraz na loajalitu vůči klientově osobě a citlivému přístupu vůči klientově situaci. Jeden z tázaných informantů zmiňuje společně s citlivým přístupem vůči klientovi i ošetření traumat. **I6:** „(...), je to určitě vošetření jakože těch traumat, záleží, k čemu tam v té rodině došlo, takže určitě ošetření traumat, pracovat na tom, že bez toho se ta klientka prostě daleko neposune.“ Další informant v neposlední řadě poukazuje na práci s časem, který v případě, domácího násilí hraje důležitou roli, protože se skutečně jedná o dlouhodobý proces, a proto je třeba klienta neustále motivovat k řešení jeho situace, a především v něj důvěřovat. **I2:** „Pokud je to člověk, který od začátku nevěří, (...), tak se může stát, že příště už to prostě nahlásit nepřijde.“

Shrnutí dílčího cíle 2 (DC2)

V druhém dílčím cíli jsem u jednotlivých informantů prostřednictvím tazatelských otázek zjišťoval, jak vnímají spolupráci mezi dalšími aktéry (informanty) jiných organizací, zabývajících se problematikou domácího násilí. Důraz byl z mé strany kladen především na názor tázaných informantů, co považují za důležité při spolupráci s dalšími organizacemi, zda považují současnou spolupráci za dostatečnou a potřebnou, a především jaké organizace, případně služby jsou pro ně klíčové při řešení problematiky domácího násilí. Na základě provedených rozhovorů se všichni informanti shodli, že spolupráci s dalšími organizacemi považují za přínosnou a důležitou, nicméně je zapotřebí pracovat vždy v zájmu klienta (oběti), postupovat citlivě vůči klientově osobě a situaci, ve které se nachází, a následně klást důraz na školení jednotlivých příslušníků, na které se může klient obrátit se žádostí o pomoc. Dále pak mé otázky směřovaly na fázi řešení určité formy domácího násilí. Zajímalo mě především, v jaké fázi řešení uvedené problematiky zasahují aktéři (informanti) vybraných organizací. Odpovědi tázaných informantů se shodovaly především v tom, že je třeba postupovat vždy individuálně ve prospěch klienta. Někteří informanti poukázali na samotnou práci s klientem (oběti) po předchozím zásahu složky policie či jiné organizace, ale i na situaci, kdy klient danou službu vyhledá sám od sebe. Na závěr mé otázky směřované na informanty zjišťovaly, co je pro jednotlivé informanty nejdůležitější při určité spolupráci v kontextu domácího násilí a na

co je dle nich důležité klást důraz. Opět dle mého úsudku se většina tázaných informantů shodla, že je při případné spolupráci důležitá komunikace, vzájemné porozumění mezi pracovníky dalších organizací, a především práce vždy v zájmu klienta (oběti). Právě zmíněná komunikace mezi organizacemi zabývajícími se problematikou domácího násilí může přispět k tomu, že bude klientovi (oběti) nabídnuta širší forma poskytovaných služeb s cílem zlepšení situace, které čelí nebo v minulosti čelil. V poslední řadě byl ze strany dvou informantů kladen důraz na proces práce s časem, který je důležitý, a především zdlouhavý v případě řešení trestných činností, domácího násilí nevyjímaje.

5.3 Interpretace dílčího cíle 3

Třetí dílčí cíl (DC3) - Zjistit, jak jednotliví aktéři vnímají téma práce s účastníky domácího násilí.

V třetím dílčím cíli jsem se zaměřil na skutečnost, jak jednotliví aktéři sítě služeb vnímají téma práce s účastníky domácího násilí. Prostřednictvím položených tazatelských otázek směrem k informantům jsem zjišťoval jejich celkový pohled na účastníky domácího násilí na osobu oběti a agresora domácího násilí, zda považují za přínosné a důležité kromě práce s obětí pracovat i s agresory v případě řešení domácího násilí a následně jaké metody a způsoby využít při samotné práci s agresory. Dále pak považuji za důležité zmínit jednotlivé metody, dle kterých informanti postupují při práci s obětí a které považují při své práci za důležité a potřebné.

Na základě položených otázek se všichni informanti shodli, že považují za důležité a přínosné v případě řešení určité formy domácího násilí pracovat s oběma účastníky, jak s obětí, tak následně i s agresorem. Dva informanti se shodují v potřebnosti práce s agresory zejména v případě, že by oběť v budoucnu chtěla setrvat s agresorem i nadále ve společném vztahu, a také v případě, že by toto jednání a chování mohlo mít nežádoucí účinky na další osoby žijících s oběma účastníky či dětmi. Další informanti zmínili jednotlivé terapeutické programy, které dané organizace osobám agresivním poskytují. **I1:** „(...), *my tady máme i ten program NENA určený pro osoby, které nezvládají svoji agresi, protože to tady vnímáme právě také, že to je velmi důležité bod, aby se nepracovalo jenom s tou obětí, ale i s tím agresorem.*“ Následně dva informanti poukázali na důležitost dobrovolné práce ze strany osoby agresora především v kontextu poskytnutých služeb. **I2:** „*Nejdůležitější je, aby začli na sobě dělat oni.*“ Dále pak jeden z tázaných informantů zdůraznil obdiv vůči osobám, které s agresivními osobami pracují. Tuto práci vymezil jako velmi potřebnou, nicméně zdůraznil, že osobně by takovou práci

vykonávat nemohl. Důraz byl kladen na individualitu osoby agresora a skutečnost, že každý je jiný. **I4:** „*Respektuju a vážím si těch, který s tím něco dělaj, jako zase házet je všechny do jednoho pytle, že párkrát uklouznou, to taky není určitě v pořádku.*“

Následně jsem se snažil zjistit, jak jednotliví informanti vnímají osobu agresora. Na základě tázaných otázek se většina informantů shodla, že je třeba klást důraz na individualitu každého člověka, tudíž nelze jednoznačně vymezit „ideálního“ agresora domácího násilí, nicméně se následně informanti shodli v určitém trans generačním přenosu, který dle jejich názorů bývá jedním z nejčastějších příčin agresivního chování. Z těchto odpovědí je patrné, že k potenciálnímu vzniku agresivního chování mají předpoklad především osoby, které se s takovým jednáním setkali již v minulosti. **I1:** „*(...), tak nejčastější je to, že oni to zažili právě v té původní rodině jako děti, byli toho svědkem, jo to je fakt bych řekla snad 99 %, že vždycky tam něco v té rodině to násilí bylo.*“ Další dva informanti se shodují a poukazují na vliv určitých psychických poruch, přispívajících k agresivnímu chování společně s dalšími osobními problémy, jako je například problém v oblasti financí či závislost na alkoholu či jiných návykových látkách. V neposlední řadě se dva informanti shodují, že je třeba nejen k osobě oběti, ale také k osobě agresora přistupovat citlivě a s respektem, přijmout ho i na základě toho, že se dopustil takového jednání. Právě citlivý přístup je dle informantů (I7, I8) důležitý při samotné práci z důvodu toho, že může u osob agresivních vyvolat touhu po změně svého chování. **I8:** „*Ten respekt toho člověka je velmi důležitý a je to o nějaké té vzájemné inspiraci a o nějaké reflexi, co přichází s tím, to teďko já vnímám tak vlastně reflektovat to, že to není v pořádku.*“

V další fázi mé otázky směřovaly na práci s oběťmi domácího násilí v jednotlivých organizacích, kde informanti pracují, a na metody společně s principy, které při práci s oběťmi využívají.

Na základě položených otázek se všichni informanti shodli, že každý případ a každá práce s oběťmi je individuální, a proto neexistuje ideální řešení či metoda, která by byla v případě řešení domácího násilí vhodná. Řada informantů poukázala na využití služeb Policie ČR, konkrétně institutu vykazání a shodli se v případě většího důrazu kladeného na vykazání agresora v případě domácího násilí ze společné domácnosti. Informant č.4 se domnívá, že by se přístup policie měl při práci s oběťmi zlepšit. **I4:** „*Tak, určitě by se něco mělo změnit v přístupu policie, (...), ne každej policajt je empatickej, takže určitě nepřijet třeba na zavolání, vidět, že se tam nic neděje no a říct, no tady se nic neděje, dokavad' se vám nic nestane.*“

Další informanti kladou důraz především na práci s obětí jako takovou. Důraz je kladen opět na individuální přístup, který má oběti vytvořit bezpečné prostředí, ale také oběť k ničemu nenutit a pomocí jednotlivých metod a dodržování stanovených norem oběti ukázat směr, aby danou situaci chtěla řešit především ona. Následně dva informanti zmiňují práci orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) v případě, kdy je v rodině, kde probíhá domácí násilí, přítomno dítě, ať už v roli pozorovatele či oběti. Přestože informanti považují práci OSPODU za potřebnou a důležitou, informant č.4 krátce poukazuje na určitý pohled pracovníků OSPOD, se kterými se přímo neztotožňuje, nicméně dodává, že to je jen jeho subjektivní názor. **I4:** „z pozice pracovníka tady třeba narážím na práci ospodu. (...). Najít tam pochopení u tý pracovnice toho OSPODU, která, často to slyším, není to pravidlem, ale slyším to celkem často, že jsou, že jim přide, že jsou na straně tatínka“.

V neposlední řadě dva informanti zmínili, jakým způsobem probíhá práce s obětí a na které způsoby oběť v případě, že je rozhodnuta svou situaci řešit, odkazují. Jedná se o poskytnuté metody krizové intervence a dalšího okazování do příslušného intervenčního centra, kde bude s obětí dále spolupracováno. **I5:** „(...), jak říkám my fakt ty ženský, který nám sem přijdou, tak okamžitě hnedka prostě odkazujem na to intervenční centrum, takže já s těma ženskýma málokdy řeším jakoby přímo, přímo to, co se jim jako dělo nebo děje.“

Další část dotazování byla zaměřena na otázky směřující na samotnou pomoc a způsoby pomoci agresivním osobám, spojené s určitými programy, které dané organizace poskytují a v jakém rozsahu.

Na základě položených otázek se všichni informanti nepřímou shodou, že z hlediska pomoci agresivním osobám je nezbytná určitá forma terapie a práce s emocemi dané osoby, a především chuť a snaha samotného agresora změnit své chování. Dále pak byla čtyřmi informanty zdůrazněna dlouhodobost, spojená s již zmíněnými terapeutickými programy, zaměřenými především na zvládnutí agrese. Dalším informantem byl kladen důraz především na práci s emoci a hranicemi vzteku, vyvolávajícími agresivní jednání. **I8:** „(...), jeden z důvodů je nastavovat hranice, aby se ten agresor učil vlastně ty hranice nebo s těmi emocemi pracovat, aby to bylo prostě adekvátním způsobem, (...),“

V závěrečné fázi dotazování jsem se snažil zjistit, jak jednotliví informanti hodnotí dosavadní práci s agresory, zda jí považují za dostačující nebo případně jakým způsobem by dle jejich uvážení měla být daná práce nastavená. Opět se většina informantů shodla skutečnosti, že by bylo třeba s agresory pracovat dlouhodoběji a více intenzivně. **I5:** „Celkově

si myslím, že jakoby čím dlouhodobější ta péče v podstatě u toho agresora je nebo zájem v podstatě nebo pomoc jemu tak tím líp.“ I6: „(...), za mě minimálně něco takovýho jako je program NENA, ale spíš jako dlouhodobějšího rázu.“ Dále pak jeden z tázaných informantů kladl důraz na více programů zaměřených přímo na agresory domácího násilí. I1: „(...), dále na nějaké terapie, prostě na nějaké jiné programy, ono teda těch programů tady kolem nás moc není jako úplně, (...),“ Přestože se většina informantů shodla, že dle nich by bylo třeba s agresory domácího násilí pracovat intenzivněji a dlouhodobě, tak následně poukazují za stávající situaci práce s agresory a zmiňují její důležitost a přínos pro samotnou práci v rámci řešení problematiky domácího násilí.

Shrnutí dílčího cíle 3

Ve třetím dílčím cíli jsem se od jednotlivých informantů prostřednictvím tazatelských otázek snažil zjistit, jak vnímají osoby účastníků domácího násilí, tedy osobu oběti a agresora a zda považují za důležité a potřebné pracovat kromě oběti domácího násilí i s agresorem a následně jakým způsobem a na základě kterých metod a principů by se tato práce měla držet. Z odpovědí jednotlivých informantů je zřejmé, že v případě osoby agresora neexistuje ideální profil agresora domácího násilí, tudíž je třeba ke každému přistupovat individuálně a citlivě s ohledem na danou situaci. Informanti se dále shodli a zmínili důležitost jednotlivých programů zabývajících se přímo agresory domácího násilí, nicméně řada z nich zdůraznila dlouhodobost, a především nedostatek těchto programů. Následně mě zajímala samotná práce s agresory. Dle výpovědi informantů je třeba klást důraz na již zmíněnou individualitu každého agresora a na základě toho stanovit příslušnou terapii. Někteří informanti zmínili dobrovolnost ze strany agresorů, kterou považují za důležitou, jiní vymezili jednotlivé techniky přispívající ke zvládnutí vzteku a agrese. Z výpovědi určitých informantů považuji za důležité zmínit také respekt a celkově vnímání osoby agresora takového, jaký je i s vědomím toho, že nesouhlasíme. Důvodem může být zamyšlení se agresora nad svým chováním a nad jeho případnou změnou. Následně byla má pozornost směřována na jednotlivé metody, principy a způsoby pomoci aplikované na oběť v případě řešení domácího násilí. Na základě položených otázek informanti zmínili, na co kladou při práci s obětí důraz a co považují za důležité při práci s obětí. Všichni informanti se shodli, že každý případ domácího násilí je jedinečný, a proto je třeba pracovat s každou obětí individuálně s ohledem na danou situaci. Většina se shodla na častějším využití institutu vykázání ze strany policie, další poukázali na důležitost vnímání osoby oběti a způsoby, kterými přimět oběť k zamyšlení se nad svou situací a jejím následným řešením a zbylí na využití dalších služeb zainteresovaných touto problematikou. V poslední řadě jsem se

snažil zjistit, jak informanti vymezují cílové skupiny obětí spolupracujících s danými organizacemi. Většina informantů se shodla, že spolupráce nastává ve většině případů po upozornění složky policie, nicméně byly zmíněny případy, kdy oběť danou službu vyhledává sama od sebe. Někteří zmínili bezbariérovost působnosti dané organizace, jiní zase individualitu s ohledem na situaci oběti a možné způsoby, jak v případě výskytu domácího násilí zasáhnout.

Závěr

Problematika domácího násilí v moderní společnosti nepochybně patří mezi neakceptovatelný společensky jev, kterému nepochybně nechce čelit nikdo z nás. V minulosti této problematice nebylo věnováno tolik pozornosti jako dnes. Přestože se jedná v dnešním moderním světě o prakticky známou skutečnost, stále zůstává mnoho nezodpovězených otázek, týkajících se této problematiky. Důležité je zmínit, že se jedná o nežádoucí situaci, která může postihnout každého z nás, bez ohledu na skutečnost, zda se tento jev v naší přítomnosti vyskytl v minulosti či nikoli. Při procesu domácího násilí dochází k jasnému rozdělení rolí, přičemž následně dochází k uplatňování různých forem násilí za účelem získání kontroly a moci nad druhou osobou. Samotnému řešení problematiky domácího násilí nepřispívá ani skutečnost, že se jedná výhradně o násilí prováděné v soukromí, tudíž je velmi náročné a obtížné tuto situaci prokázat a řešit.

V teoretické části bylo vymezeno domácí násilí jako takové, společně s formami a příčinami výskytu této problematiky. Je zřejmé, že aby se skutečně dalo hovořit o domácím násilí, musí být splněny určité definiční znaky, poukazující na možnou skutečnost výskytu. S tímto faktem se pojí další skutečnost, že v mnoha případech bývá domácí násilí spojováno s řadou mýtů, které však nespádají do kontextu této problematiky, tudíž byl následně kladen důraz na jejich charakteristiku. Dále pak bylo poukázáno na možnosti řešení domácího násilí v praxi, přičemž byly vymezeny způsoby pomoci, na které se může oběť ve snaze o řešení obrátit. Společně s obětí byla pozornost také směřována na agresora domácího násilí. Stejně jako v případě oběti bylo poukázáno na možné způsoby pomoci agresorům domácího násilí prostřednictvím zmíněných programů poskytujících danými organizacemi.

Následně na teoretickou část navazuje část empirická. Hlavním cílem empirické části bylo *zjistit, jak aktéři sítě služeb vnímají téma domácího násilí a jak vnímají možnosti jeho řešení v praxi*. Pro dosažení tohoto cíle jsem následně zvolil další tři dílčí cíle. Prvním dílčím cílem (DC1) jsem se snažil *zjistit, co si aktéři sítě služeb představují pod pojmem domácí násilí a podle čeho definují cílové skupiny pomoci*. Důraz byl následně kladen i na již zmíněné mýty doprovázejících tuto problematiku. Druhým dílčím cílem (DC2) jsem se snažil *zjistit, jak vnímají jednotliví aktéři spolupráci mezi dalšími organizacemi v síti služeb*. Tímto směrem bylo z mé strany zjišťováno, jak aktéři hodnotí dosavadní spolupráci s dalšími aktéry, co považují za nejdůležitější při této spolupráci v případě domácího násilí, ale také jaká rizika, případně na čem by bylo třeba do budoucna mělo dle jejich názoru pracovat. Posledním třetím dílčím cílem (DC3) jsem se snažil, *zjistit, jak jednotliví aktéři vnímají téma práce s účastníky domácího*

násilí. Zde jsem kladl důraz na skutečnost práce s obětí domácího násilí, ale také s agresorem. Od tázaných informantů jsem zjišťoval, jak vnímají profil agresora, zda považují práci s agresory domácího násilí za důležitou a především, kterých metod by se tato práce měla držet. V neposlední řadě mě zajímal průběh pomoci oběti domácího násilí, především to, jakým způsobem je vhodné dle aktérů s obětí v případě výskytu jakékoli formy násilí pracovat.

Pro získání těchto informací byla zvolena metoda kvalitativní výzkumné strategie s formou polostrukturovaného rozhovorů s jednotlivými aktéry daných organizací. Z hlediska tázaných informantů jsem oslovil čtyři organizace, přičemž z každé organizace dva informanty. Polostrukturovaný rozhovor byl využit především z důvodu, otevřených odpovědí jednotlivých informantů a širší specifikaci jejich odpovědí. Následně jsem získaná data od informantů interpretoval, přičemž jsem při interpretaci zvolil základní kódování.

Na základě analýzy rozhovorů s jednotlivými aktéry jasně vyplynulo, že domácí násilí představuje v dnešní společnosti velmi rozsáhlý neakceptovatelný jev. Těžká prokazatelnost, ale i celkový přístup společnosti poukazuje na spoustu nezodpovězených otázek v rámci této problematiky. I přes složitost a náročnost objasnění tohoto jevu, existuje řada způsobů pomoci, jak této nežádoucí situaci řešit. Důležitý je především individuální přístup ke každému klientovi podle toho, v jaké situaci se domáhá pomoci. Následně v případě řešení je kladen velký důraz na spolupráci mezi dalšími aktéry sítě služeb zabývajících se problematikou domácího násilí, zejména na činnost složky police a orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) společně s dalšími neziskovými organizacemi. V případě spolupráce je hlavní důraz kladen na komunikaci mezi dalšími aktéry a uvědomění si, že spolupráce probíhá vždy ve prospěch klienta a situace, které čelí. Právě na základě dobré komunikace a individuálního přístupu může být účastníkům domácího násilí nabídnuta komplexní pomoc s ohledem na jejich situaci. Ačkoliv jsem se na počátku domníval, že bude poukázáno na mnoho chyb v oblasti spolupráce a rozdílného pohledu v oblasti přístupu k účastníkům domácího násilí, následně mi tato představa byla vyvrácena. Z výzkumu jasně vyplývá, že i přes občasné problémy v komunikaci a odlišnosti přístupu, byla spolupráce a samotná práce s klienty zhodnocena jako velmi důležitá a potřebná. V neposlední řadě je důležité, aby se o této problematice co nejvíce mluvilo, na základě čehož by se tato problematika dostala více do podvědomí a zabránilo by se tak jejímu dalšímu šíření. Z tohoto důvodu usuzuji, že byl hlavní cíl práce naplněn.

Z vlastního pohledu se domnívám, že bakalářská práce může přinést nový náhled na problematiku domácího násilí, především z pohledu aktérů, kteří s tímto jevem pracují nepřetržitě. Důležité je podotknout, že domácí násilí se týká obou účastníků, tudíž se

domnívám, že je potřebné klást důraz na práci s oběma účastníky. V neposlední řadě je spolupráce v síti služeb velmi potřebná, tudíž pohled informantů jednotlivých organizací na toto téma může přinést nový pohled na tuto problematiku.

Seznam použitých zdrojů

Internetové zdroje

ROSA centrum pro ženy. ROSA centrum pro ženy [online]. Praha: ROSA centrum pro ženy, 2022 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/>

Domáci násilí. Domaci nasili.cz [online]. Praha: domaci nasili.cz, 2022 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.domacinasili.cz/>

Bílý Kruh Bezpečí. Bílý Kruh Bezpečí [online]. Praha: Bílý Kruh Bezpečí, 2022 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/>

SKP – Centrum. SKP centrum o.p.s. pomáháme vstát [online]. Pardubice: SKP centrum o.p.s. pomáháme vstát, 2017 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.skp-centrum.cz/>

Poradna pro oběti násilí, Dětské krizové centrum a Centrum pro zdravě fungující rodinu Nomia. Nomia [online]. Hradec Králové: Nomia, 2022 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://nomiahk.cz/>

Spondea. Spondea [online]. Brno: Spondea, 2022 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.spondea.cz/cz>

Persefona. *Persefona* [online]. Brno: Persefona, 2015 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.persefona.cz/>

Život 90. *Život 90 s námi sami sebou* [online]. Praha: Život 90 s námi sami sebou, 2015 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.zivot90.cz/cs>

Literatura

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. 2011. Domáci násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál.

ČECH, Ondřej. 2011. Domáci násilí z pohledu pracovníků v oblasti sociálních služeb. České Budějovice: Theia.

BEDNÁŘOVÁ, Zdena. c2009. Domáci násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám. Praha: Acorus.

VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. 2008. Domáci násilí v českém právu z pohledu žen. 2., přeprac. vyd. Praha: profem.

- ČUHELOVÁ, Kateřina. 2016. Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí. Praha: Wolters Kluwer, Právo prakticky.
- VODÁČKOVÁ, Daniela. 2007. Krizová intervence. 2. vyd. Praha: Portál,
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. 2009. Forenzní psychologie. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- BUDINOVÁ, Adriena. c2012. Rizika chudoby žen postižených domácím násilím a jejich dětí. Praha: proFem.
- PAPRSTEINOVÁ, Lucie, Jiřina NAVRÁTILOVÁ a Libor BOTEK. 2019. Domácí násilí: příručka (nejen) pro pastorační pracovníky. V Praze: Karmelitánské nakladatelství. Orientace (Karmelitánské nakladatelství).
- ÚLEHLOVÁ, Dagmar. 2009. Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně.
- HUŇKOVÁ, Markéta a Jiřina VOŇKOVÁ. 2004. Domácí násilí v ČR z pohledu práva: (efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím). [Stráž pod Ralskem]: Justiční akademie ČR.
- VOŇKOVÁ, Jiřina. 2007. Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku. V Praze: Bílý kruh bezpečí.
- KOTKOVÁ, Martina. 2014. Domácí násilí v kontextu rodiny a práce. Brno: Spondea.
- CIMRMANNOVÁ, Tereza. 2013. Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu: aplikace v kontextu rodinného násilí. Praha: Karolinum.
- STŘÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. 2009. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. Ostrava: Key Publishing, Právo (Key Publishing).
- VOŇKOVÁ, Jiřina. 2005. Vaše právo! první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí. 4., aktualiz. vyd. Praha: proFem.
- DALIGAND, Liliane a Véronique BEDIN. 2014. Násilí v partnerských vztazích. Praha: Portál.
- MACHALOVÁ, Tatiana. 2014. Domácí násilí: filosofická analýza pojmu. Brno: Masarykova univerzita.

GJURIČOVÁ, Šárka, Jana KOCOURKOVÁ a Jiří KOUTEK. 2000. Podoby násilí v rodině. Praha: Vyšehrad.

JEŽKOVÁ, Veronika. 2016. Právním proti násilí na ženách: bílá místa české legislativy. Praha: ProFem.

STOČESOVÁ, Veronika a David ČÁP. 2020. Psychoterapeutická práce s původci domácího násilí: zvládání vzteku, agrese a násilných projevů. Praha: Portál.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. 2008. Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]. Praha: Grada. Psyché (Grada).

#ZaIstanbul. Praha: Český svaz žen, 2016. Na pomoc ženám.

HENDL, Jan. 2005. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál.

MIOVSKÝ, Michal. 2006. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada. Psyché (Grada).

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Transformační tabulka (zdroj: vlastní)

Tabulka č. 2 – Soubor informantů (zdroj: vlastní)

PŘÍLOHY

Příloha A – Přepis rozhovoru

Příloha A

Přepis rozhovoru

Já: Takže vy jste pracovnice organizace Nomia, což je poradna pro oběti násilí, včetně domácího násilí, a to by byla vlastně moje první otázka. Co si představujete pod pojmem domácí násilí?

Informant 7: Tak pod pojmem domácí násilí vycházíme z té vícefaktorové definice, kdy se jedná o násilí ve vztahu, může to bejt partnerský vztah, manželský vztah... A vlastně se to skládá z několika složek druhů násilí, kdy by měly být vlastně zastoupeny, zastoupeno více složek ne jenom vlastně jedna z nich. Ač ta jedna z nich může bejt dominantní, ale často to právě má ten charakter, že i v těch ostatních oblastech se vyskytuje nějaká forma, byť i lehčí toho násilí. Takže se může jednat o ekonomické násilí, kdy prostě ten jedinec nemá přístup vlastně k financím, často to je situace třeba žen, které nejsou ani v zaměstnání, trčí převážně u dětí a skutečně pak třeba ten odchod je spojenější s tím, že opravdu ten finanční nedostatek je překážkou k tomu, aby z té domácnosti odešly. Další složkou je sociální násilí, kdy dochází k tomu, že vlastně jsou postupně redukovány kontakty té ženy s jejím přirozeným sociálním prostředím, takže se tedy kontakty s rodinou, je jí zakazováno, aby se vídala s rodinou, přáteli a podobně což je další pak vlastně velká překážka k tomu, aby vůbec měla nějaké zdroje k tomu, z té domácnosti odejít a tu svojí situaci řešit. Dalším faktorem je samozřejmě, sexuální násilí, často dochází v té intimní oblasti. Sexuální praktikám, aniž aniž by tam ten souhlas byl. Pak samozřejmě v té psychické rovině, nadávky, zesměšňování, ponižování, vyhrožování, opravdu veškerý možný nátlak, působený na tu ženu, kdy skutečně má absolutně nízké sebevědomí, nemá vědomí vůbec nějaké svojí hodnoty a hodně to pak vlastně má ten dojem závislosti na tom vztahu ve smyslu že „co já bych si bez něj počala“, každopádně to vnitřně rozhodně velmi velmi devastuje. No a pak samozřejmě v té fyzické oblasti, kdy dochází k fyzickým útokům, které mohou vést až opravdu k ohrožení života.

Já: A celkově jak byste to domácí charakterizovala vy?

Informant 7: Jo, my opravdu jedeme v tomhle tom, že i když se nám tady ocitne nějaký člověk, který říká, co zažívá, tak my mapujeme všechny tyhle oblasti jo, a nejčasto je tam najdeme tohleco je takovej první krok spolupráce, kdy si ať už jako sociální pracovník nebo terapeut potřebuju opravdu přesně zmapovat k čemu tam dochází. Jo, takže my jedeme vlastně podle tohoto kódu, a řekla bych, že moje charakteristika je opravdu totožná s touthle definicí a co je vlastně ještě pro mě hodně významné a směrodatné tak to je pocit toho, že jsem obětí jo,

protože může být žena, která objektivně zažívá něco složitějšího, těžšího a necítí se jako oběť a pak může být žena, která objektivně zažívá vlastně řekněme nějakou lehčí formu násilí, ale cítí se velmi významně jako oběť. Takže opravdu pro nás je hodně směrodatný ten pocit, ten subjektivní pocit toho toho, co ten klient, klientka zažívá.

Já: Pak taky je vlastně zřejmé, aby se jednalo skutečně o domácí násilí, tak musí být splněny nebo naplněny určité znaky, ale taky se často stává, že to domácí násilí je často doprovázeno různými mýty. A já bych se vás chtěl zeptat, jaké mýty podle vás tudle problematiku doprovází?

Informant 7: No ještě jak jste zmínil tu charakteristiku, tak je tam určitě i ten faktor dlouhodobosti, že to probíhá nějak kontinuálně a že to má ještě tu gradační. To jsem opomenula říct. A k těm mýtům, tak zapátrám v paměti i jako směrem k systému, co vlastně, zažíváme, když připravujeme, třeba je nějaké trestní oznámení a podobně tak, je to „hysterka“ – ona si to vymejší, aby mu sebrala děti. Když nevede s tí domácností, tak to asi ještě není tak zlý, když na to nemá. Často předpokládaj, že ta oběť má tu kompetenci, že kdyžtak jako odejít, ukončit to. Přemejšlim, co je ještě. Jo, ze stran těch, kteří působí to násilí ve vztahu tak jsem se opakovaně vyslechla něco ve smyslu „to je touhle dobou, když dřív dostala ženská občas pravidelně pár facek, tak byl aspoň doma klid a fungovalo to, a dneska se vokolo toho dělá velkéj humbuk“.

Já: A myslíte si, a myslíte si, že právě tady ty mýty potom nějak ovlivňují třeba tu oběť natolik, že ona se třeba pak nerozhodne tu svojí situaci řešit?

Informant 7: Rozhodně, rozhodně. Ty oběti poté co vlastně odchází nebo se připravují odejít a jsou pak vlastně vystaveny tomu systémovému řešení, jako kontaktování ospodu, když tam jsou děti, oznámení policie a podobně. To se pak jakoby rozjede spousta jakoby systémových procesů a ty oběti se velmi často cítí, tak že musí stále prokazovat, že se to skutečně stalo a tam jako opravdu se natrefuje na to, že se to velmi obtížně dokazuje jo. Že málokterá oběť si zvládne jako obstarat důkazy, seč se je k tomu snažíme vést, tak ale opravdu dokud objektivně není zbitá, že by byla odvezena sanitkou opakovaně a byli tam třeba nějakí sousedi, kteří opakovaně přivolávají policii, že se něco v té domácnosti děje, tak se to opravdu velmi obtížně prokazuje a nikdo tomu dost nevěří a ta oběť to tak zažívá. Že jí to nikdo nevěří a že nemá vlastně moc nějakou ochranu jo.

Já: A ještě bych se zeptal, podle čeho definujete cílovou skupinu v případě prokázání domácího násilí?

Informant 7: Tak jak jsem zmínila na začátku tu charakteristiku, tak to pro nás je to směrodatný a pak ještě výzva světem subjektivní policie. Že objektivně bych mohla říct, tahle paní vlastně nic moc nezažila, ale protože to intenzivně prožila, tak pro mě to je taky oběť.

Já: Ještě bych se chtěl zeptat na téma vlastně spolupráce s ostatními organizacemi. Chtěl bych se zeptat s jakými dalšími institucemi nebo organizacemi, které se vlastně zabývají domácím násilím spolupracujete konkrétně vy?

Informant 7: Tak dá se říct, že tohle považujeme jako za důležitou součást naší práce. Síťovat, síťovat, síťovat a rozvíjet si nějaký ty fakt jako profesní možná míň formální vztahy, ve smyslu že když řeším něco s touhle klientkou a týká se to ospodu, potřebuju se vlastně poradit metodicky, abych věděla, co ten ospod může a nemůže a je to třeba pracoviště ve který nemám až takovou důvěru, že nevím, co tam čekat, tak mám známé opatrovnice, u kterých vím, že když se jich jako doptám, můžu s nima ten případ vlastně prokonzultovat aniž by to mělo už jakoby smysl té situace, takže konkrétně, intenzivně spolupracujeme s ospodem, opravdu známe konkrétní opatrovníky, pan ředitel vlastně udržuje velmi velmi dobrou vztah s vedoucí dětskýho ospodu s tím že ale spádově spolupracujeme s dá se říct s celým krajem, že ti klienti jak se přemísťují, jak se pak třeba dojde na ten rozvod tak jsou místně příslušní ještě další pracoviště, takže i s nima se snažíme vlastně poznat a často i vyvoláváme různé expertní případové konference, abychom si mohli i s těma pracovištěma se kterejma tolik intenzivně nepracujeme, tak abychom mohli najít společnou řeč a vopravu doladění těch našich kroků, takže ospod jakmile jde o děti, to je velikánskej balík kontaktů, pak samozřejmě směrem k policii, tam nevnímám, že by to bylo takže bych přesně věděla ke komu na kriminálce jít a poradit se, to ne. Ale zase jsou jako další známosti třeba tady s městskou policií máme hodně dobrou spolupráci, konkrétně s panem (mimo záznam), který hodně iniciuje v rámci domácího násilí, takže to je pro nás vlastně i velkej poradce a třeba i klientkám domlouváme konzultace spolu s ním. Když se jedná vo vysloveně o ty trestně právní záležitosti jo třeba ještě o to bezpeční, co komunikovat s městskou policií, co komunikovat se stání policií, že to pro ně je i vlastně taková důležitá zkušenost s nějakým policajtem, kterej je citlivej, kterej zároveň ví, jak se, jak se chovat, jak se v tom vlastně pohybovat jo. Takže třeba já vím, že mám konkrétně velmi ráda, protože ty první zkušenosti s tou policií, kdy právě klientky, klienti pocit, že jim není důvěřováno, tak se směrem k policii hodně uzavrou jo. Takže i to je vlastně hodně řekněme specifická forma spolupráce a za mě to je vlastně velikej luxus, že tohle těm klientkám můžeme

můžeme dopřát, směrem vlastně k policii v balíku, městská, státní, kriminálka. Tak, přemýšlím, co ještě k tomuhle balíku. Jo často když pak dojde na nějaké vyšetřování, tak se nám ozývá kriminálka, žádá si zprávu, takže i to je určitá forma, forma spolupráce. Klientům pomůžeme v rámci dokazování, v rámci vyšetřování no pak samozřejmě je tady balík soudů a soudců. Ten nastává až jako by v té další fázi řekla bych, když právě už dojde k tomu odejít z domácnosti, že jsou tam děti, tak vlastně nastává situace, že se partner dožaduje kontaktu s dětma. Jo, a často tam dochází k úpravě k těm předběžným opatřením a v tu chvíli s náma komunikují soudci. Protože potřebují vlastně zajistit tu formu setkávání, třeba uznaj, že je potřeba, aby na setkání bylo dohlíženo, takže i to je balík služeb, který my poskytujujeme, že je zajištěna asistence přitom setkání dítěte s rodičem a zároveň jsem schopni to zaranžovat tak, že když tam je platný zákaz styku, tak fakt zajistíme to, že se tady ty rodiče nepotkají, že to časově rozvrhneme, aby se ta oběť vlastně cítila bezpečně jo, takže to pak hodně intenzivně dojednáváme s těma soudama. Že oni, když to chtějí, tak potřebují vědět, do který konkrétní organizace.

Já: A považujete tady to, vlastně tady tu dosavadní spolupráci takhle za dostatečnou anebo si myslíte, že by třeba se ta spolupráce mohla ještě rozšiřovat, že tam jsou některé mezery, které by bylo třeba vyplnit? V případě teda toho řešení toho domácího násilí.

Informant 7: Tak si říkám, asi směrem k té policii, že tam to je vždycky pro nás vlastně dá se říct nejistota. Že nevíme, na koho tam teda natrefíme. Co nás tam čeká, jak zrovna ten konkrétní policista bude postupovat a nebude. Že tam to je vztahově spíš tak, že jsme třeba od bývalých policistů vybaveni informace o co si říct, jaký paragrafy změnit, jo ale za mě to není jako to vztahový směrem k tomu policistovi, že by mě jako spíš jsem vybavená, jak s ním komunikovat hlavně jako s tím článkem systému. Jo, takže tam když by byl nějaký dialog, tak bych to asi uvítala, určitě. Ale v tomhle tom si myslím, že děláme, co můžeme, že nás pan ředitel tím, jak se v té problematice pohybuje a konkrétně tady v Hradci, tak si myslím, že má zesíťováno jako fakt perfektně. Co se komunitního plánování týká, buď že byla třeba dřív schůzka vysloveně s intervenčním centrem, což je vlastně organizace tematicky hodně podobná a klienti se nám prolínají, že dochází k nám, dochází tam. Takže i to je další jako dost úzce spolupracující subjekt a někdy se protne právě ještě s dalšími službama, jako třeba se salingerem tady v Hradci, když máme společné klienty, nebo s charitou a pak to je fakt i o tom dojednávání si vlastně zakázky, na čem pracujeme my, na čem pracujete vy, a to si myslím, že tyhle služby konkrétně jsou hodně zvyklý sít'ovat, že tam to prostě frčí jen vlastně otevřít ten dialog, vykopnout to a už to běží.

Já: A konkrétně v jaké fázi řešení domácího násilí zasahuje vaše organizace?

Informant 7: V jaké fázi, já bych řekla asi tak jako ve všech fázích. Jo, že jednak máme i preventivní činnosti, který nejsou, když to tak řeknu indikovaný na skupinách, ale je to i nějaká vlastně osvětová činnost, ve které se naše organizace podílí, takže to je řekněme ještě před vznikem domácího násilí. Pak nás právě vyhledávají ty klientky, které třeba poprvé začnou uvažovat o tom, že by z domácnosti odešly. Takže jsem schopni je provést právě přípravou na odejití z té domácnosti. A pak je vlastně doprovázíme i dál, protože to, co se systémově rozjede po tom odchodu, to je vlastně ještě větší zátěž, nebo je to další velikánskej balík jako kroků u kterých je fajn, když ten klient má toho průvodce. Ví, co, kde, za kým, s kým, jak. A vykomunikuje to. Takže i v té fázi vlastně po, a když se podaří tu situaci vlastně dostatečně zaléčit, že klient opravdu z domácnosti pryč, nějak se podaří jako zabezpečit děti, že dál taky nečelej nějakým útokům, když je třeba má pak už ten partner v péči o samotě, tak pak se třeba i klientky ozvou i po letech, když třeba začnou mít nový vztah, začnou se jim vyplavovat nějaké věci a podobně. Takže a my pak postupně opouštíme, jak to klient potřebuje a když potřebuje se ozvat znovu, tak jsme schopni jim poskytnout i dále ještě jednou terapeutickou podporu opravdu zpětně x let po tom, co se nějaká taková událost jim udála. Takže jsem schopni vyk्रेjt asi fakt celej celej ten příběh s násilím.

Já: A v rámci té spolupráce teda mezi dalšími aktéry, co konkrétně považujete vlastně za důležité, za takové to nejdůležitější v rámci té spolupráce?

Informant 7: Tak to je asi hledání nějakýho vzájemnýho porozumění. Jo, že může zažívat to, že mi přijde, že třeba opatrovník postupuje nějak nepříslušně té situaci, tak ale když je nastaven v tom komunikovat a hledat to porozumění těm jejich kompetencím, našim kompetencím, tak si myslím, že jsem schopni jako vyřešit jako všechno, ledaz jakou potíží. Takže to je asi takový základní nastavení a může to bejt nastavení jako jednotlivců, ale zároveň, co může bejt zakořeněné v té v té kultuře v té konkrétní instituce a organizace.

Já: A vlastně jakým způsobem pak třeba dál postupujete, když právě jak jste zmínila se vám třeba nezdá práce nějakého opatrovníka jako dostatečná. Vy vidíte třeba, že by se mohlo pracovat trošku jinak a že ten člověk, ten opatrovník třeba na to pohlíží jinak. Když se to třeba dostane trošku do kolize, ty vaše názory. Jakým způsobem potom třeba postupujete vy?

Informant 7: Tak postupujeme tak, že se snažíme otevřít ten dialog, proces hledání toho porozumění, že to můžeme zkusit takhle vykopnout. Často, často na to opravdu ty jednotlivci

reagují, tak že to přijímají. Že nám nejde o to rozvíjet vztahy nějakým stížnostem a podobně věcmi. Vybavuju si, že jsem k tomu snad ani nikdy nepřistoupili, že se to vždycky vlastně podařilo podařilo vykomunikovat a opravdu ten systém nabízí nabízí nástroje viz jako třeba jak jsem zmínila tu expertní případovou konferenci. Jo, že často třeba ty opatrovníky to třeba nenapadne samotný, ale já jim řeknu podívejte, přijde mi, že nás v tom teď je zainteresovaných víc. Pro mě osobně začíná být ta situace nepřehledná, nemohla byste mi paní opatrovnice třeba iniciovat setkání formou expertní případové konference, je to vaše kompetence, vy to můžete udělat, abychom se potkaly a mohly jako posdílet a být v tom postupu nějak nějak jednotný a vyjasnit si kdo, co, v tom, a oni na to jako často fakt slyšej a do tohohle jdou. Asi to oni sami často neinicují, ale když my je takhle jako pošťouchem, nabídnem jim to, tak to je to otevření toho dialogu, toho prostoru, kterej pak využijou.

Já: Dobře, a ještě bych se vás chtěl zeptat, že když se řekne domácí násilí, tak hodně lidem vlastně v případě, když se teda pak jedná o to řešení, tak se vybaví práce s těma oběťma. Já bych se vás chtěl zeptat, jak vnímáte téma práce s oběma účastníky tedy i s agresory domácího násilí?

Informant 7: Tak naše organizace zároveň má akreditaci na tenhle program, ve kterém jsem já taky už měla vlastně pár klientů v roli terapeutky. A myslím si, že je to potřeba jak sůl. Že je to opravdu cesta, jak z toho ven. Často právě člověk v té terapii zjistí, že ten původce násilí, ten, kdo působí to násilí ve vztazích, v minulosti sám byl obětí. V nějaké formě, v nějaké podobě, v nějakém prostředí a že opravdu převážná většina jsou jsou lidi, který zažili sami nějaký zranění. Zažili si často v domácnosti třeba právě alkoholismus nebo taky čelili domácím násilí nebo byli svědky páchaní násilí. A podobně takže to si myslím, že je taky velká část těžiště naší naší práce. Jo, protože když by z toho vlastně tihle jako vypadli a nebyli v tom systému pomoci opečonaný, tak za mě není prevence nějaký léčení situace, protože ten člověk bude vstupovat do dalších vztahů, kde v tom může pokračovat. Zároveň může dál v tom takhle působit na ty děti a zase jim předat tyhle ty vzorce, což o domácím násilí to tak je, že to je z velký část právě předávaný z generace na generaci, z rodičů na děti, na jejich děti a na jejich děti. Takže jediná cesta, jak jakoby obecně ve společnosti vyléčit domácí násilí, je právě cesta tenhle ten řetězec jako přerušit, tam to bez těch původců prostě nejde.

Já: Vy už jste to trošku nastínila, že ten člověk vlastně že ve většině případech to někde viděl, že třeba v tom vyrůstal. Já bych se ještě chtěl zeptat teda, jak vnímáte ten profil toho agresora? Když s ním pak teda máte pracovat, jestli na něj pohlížíte třeba jako na částečnou oběť, že ten člověk vlastně tím, jak v tom vyrůstal, tak vlastně nic jiného

prakticky neviděl, takže si myslí, že to je běžné nebo jestli nějakým způsobem je na ně pohlíženo, nějak jinak?

Informant 7: Tak já si myslím, že to tkví hlavně v záchově jakoby toho terapeutického řemesla. Že je to o respektu a přijetí toho člověka. Jo, že já respektuju a přijímám toho člověka to mi dává ten prostor na něj působit a otevírat mu ten pohled na svět a že to jde třeba i jinak. Takže není to o tom, že bych tam vysloveně, cíleně hledala, že to je oběť, ale často on v té historii svého života odvypráví tenhle ten kus, kdy už tam to násilí vlastně nějakým způsobem bylo. A může se cítit jako oběť, nemusí se cítit jako oběť. Někdy se ano cítí jako oběť, protože sami vlastně působí násilí ve vztahu, takže nedovedu asi popsat jakoby nějaké jednotnej prototyp, profil, jako spíš že opravdu často v historii toho člověka to násilí už nějak figurovalo v minulosti.

Já: A jakým způsobem je dle vás vhodné s nima pracovat? S těmi agresory.

Informant 7: Přemýšlím, to asi dost vychází i z toho, jak máme nastavený ten akreditovaný program. Vnímám to jako důležitěj aspekt kontrolu v systému ve smyslu, že když třeba ospod třeba vstupuje do řešení té situace, děti vyhodnotí jako ohrožené podle § 6, tak rodičům dává za úkol běžte do té individuální terapie, já si to budu hlídat, že tam docházíte a že pracujete na tom, aby tak jak jste se zachovala se nebudete chovat. Jo, protože často ten člověk fakt jako tu motivaci do toho procesu vstoupit nemá. Jo, ale když tam zafunguje takovejhle kontrolní prvek ať už odspodu nebo od soudu, kterej to vysloveně nařídí, je to součást podmínky a dohlíží se na to, někdo na to v tom systému dohlíží, tak si myslím, že to může zafungovat, že pak když skutečně někdo dohlíží na to, že ten člověk dochází pravidelně za nějakým terapeutem, tak když ten terapeut má už ten prosto k využití vlastně pracovat s tou motivací, co u sebe měnit, má příležitost navázat si toho klienta vztahově, vybudovat si ten důvěrnej vztah a ono to může dlouho trvat jo. Že to je jako velkej rozdíl u klientů, kteří přichází třeba do terapií k soukromníkům ve smyslu, že přechází, tak chci tohle u sebe změnit a pomozte mi s tím. Jsem jako připraveněj makat. Což u těchle klientů často není, že by s tímhle přišli. Takže za mě i ten čas, ta časová dotace na tu terapii by měla bejt vlastně delší a měla by bejt teda kontrolně nahlížená ve smyslu, jestli dochází. Jo, protože to je důležitý, aby vůbec byl poskytnutej ten prostor k tomu začít vlastně terapeuticky působit.

Já: A ještě bych se zeptal, jestli si vaše organizace vede nějakou statistiku třeba když spolupracujete teda spolupracujete... Pracujte s těmi agresory, jestli právě víc je třeba těch dobrovolníků, dobrovolných spolupráci, že ten člověk opravdu třeba přijde sám

anebo jestli to je opravdu až z nařízení toho soudu, že to je třeba součást podmínky, že ten člověk opravdu musí chodit na nějaké terapie, aby nějakým způsobem dokázal kontrolovat to svoje chování, tu svojí agresi. Jestli se něco takového řeší nebo jestli je to čistě jenom na rozhodnutí.

Informant 7: Určitě, určitě to v číslech máme nějak zachycené, ale nedovedu říct ty čísla. Říká se to by možná bylo dohledatelný v našich výročních zprávách, teď za předchozí roky ještě nemáme, ale nabízíme samozřejmě i tuhle možnost. A jo, držím v povědomí klienty, kteří nás právě takhle vyhledali z vlastní iniciativy a často když člověk vlastně pátral v tom příběhu, kdo přišel s tím nápadem, komu záleží na tom, aby sem ten klient docházel, tak často tam vlastně je nějaká blízká osoba, která dala tu hranici, buďto budeš docházet nebo nebo já prostě odejdu. Nebo někdo jinej další z okolí, takhle zapůsobí a za mě je to ten kontrolní prvek. Ta kontrola není daná systémem, ale vlastně někým někým z těch neformálních vazeb. Ale procento přesně neřeknu.

Já: Ještě bych se zeptal, a konkrétně vy jako organizace, jaké principy využíváte při práci s oběťmi domácího násilí a jak celkově vnímáte ten profil obětí společně s tou samotnou prací?

Informant 7: Přemejšlim, co může být tím principem.

Já: Nějaký, nějaký třeba systém pomoci, jak třeba pracujete s tou obětí nebo nebo takhle...

Informant 7: Tak první věc je, že v zásadě jim důvěřujeme. Jo, znovu a pak takovou standardní když to tak řeknu metodologií, když se nám tady prostě ten člověk objeví, tak vlastně naši pracovníci jsou vybaveni i nějakou dovedností krizový intervence, aby toho člověka zakotvili, pak vlastně následuje to důsledný zmapování, v jaký teda situaci je a pak když to tak řeknu v té akutní fázi, kdy je ještě v domácnosti tak sestavujeme bezpečnostní plán, opravdu, co dělat když... jo a jednat pracujeme na nějakém plánu, který se dá řekněme více připravit, za předpokladu, že v té domácnosti, ještě je ta oběť schopná setrvat nějaký čas, aby se právě připravilo veškeré to trestní oznámení, kontaktování osudu jo a byl projítej důsledně tenhle ten scénář, vlastně směrem k návrhům, vlastně na úpravu péči dočasnou, na předběžné opatření, každopádně vždycky i myslíme na to, že to je hodně jako dynamická vztahová záležitost, kdy skutečně ta oběť se nemůže vrátit domů a může čelit nějakému útoku, který ji už významně ohrozí. Takže vždycky vypracujem i prostě takovej řekněme plán B, co když bude muset prostě odejít během pár hodin, co když bude muset odejít dneska večer, jo, když po tom, co ode mě

odejde z té konzultace, tak aby minimálně byli vybavení nějakými základními informacemi a základní rozcestníkem, co v těch prvních chvílích dělat. A pak je to hodně o velkém respektu přijetí toho klienta, velké citlivosti, zvláště u těch žen, které jsou dlouhodobě oběťmi domácího násilí, tak tam i z výzkumu vyplývá, že opakovaně si rozmyslí ten odchod, že vlastně poprvé nad tím začnou uvažovat, třeba nepodniknou žádný krok, podruhé nad tím začnou uvažovat, někomu se svěřej, ale zase převáží nějaké nejistoty nebo prostě víra v to, že se ještě může změnit, pak třeba přijdou potřeby, už si zjišťují praktické informace a není na nás, abychom je nutili ty kroky uspěchat. Jo, že to je opravdu o velkém respektu s tím, že tam je zároveň i ten kontrolní prvek, že reflektuju to, že to, co zažívají je opravdu zátěžový, nebezpečný a mimo nějaké trestně právní normy. Jo, takže, takže to je fakt jako o velkém, velké citlivosti. Zvláště když zažíváme my s klienty nějaký případ, který je složitější viz teď mám klientku, jejíž manžel je zároveň policista, takže ta systémová cesta řešení je vlastně o to náročnější, protože tam pochopitelně dochází ještě k většímu zastrasování, že má ty známky, a že přeci tohle domácí násilí není a podobně. Takže to je ještě větší mobilizace jako partnerských vztahů profesionální v tom systému, abychom té klientce mohli pomoci a zároveň já osobně si konkrétně tenhle případ hodně supervizuju, intervizuju. Že na něj vlastně nejsem sama, protože to, co naši klienti zažívají, to jsou hodně těžké věci a profesně abychom jim vlastně garantovali nějaký jako co možná co možná nejlepší péči, tak zároveň na tom pracujeme týmově a máme fakt jakoby další profesní oporu pro sebe samotný. Abychom pomohli právě té oběti opravdu reflektovaně zajistit co nejlepší péči, protože tam pak člověku naskakují, naskakuje jako spousta nějakých osobních věcí a je potřeba si to uvést nějak jako do souladu a k užítku ke klientovi. Tak to mě napadá ještě nějaký jako princip.

Já: A jak by se podle vás mělo přistupovat a dle čeho pracovat v případě domácího násilí?

Informant 7: Tak stačilo by dodržovat normy, které už nějakým způsobem jsou. Jako třeba zákon o obětech trestných činů, že to nám přijde že to je norma, která jako v praxi občas je úplně opomenutá viz nedávno kolega doprovázel jako terapeut svoji klientku, kterou provázel v situaci, kdy čelila opakovaně znásilnění. Došla k soudu, šel tam s ní s tím, že jí poskytne tu oporu, protože byla velmi traumatizovaná a k tomu soudu musela jít. Jo, takže by bylo ideální to vlastně odložit. No a přišli na soud a on si nakráčel i pachatel. Jo, takže absolutní, nikdo nebral v potaz to, že ona už byla i řekněme pod tím statutem zvláště zranitelné oběti a na soudu byli všichni překvapení, že o tom vlastně nikdo jako moc neví, takže on tam teď operativně domlouval vlastně s tou stráží a vůbec se soudem to, jak by mělo to jednání proběhnout, co by

mělo být zohledněný. Naštěstí jako operativně když si o to vlastně řekl, a pak to už vykomunikoval, tak to šlo. Takže to si myslím, že by byl základ, vlastně používat opravdu důsledně ty normy, které už nějakým způsobem jsou, ale často to je pak vo vo jednotlivcích, to že je to často vlastně zlehčovaný, ty oběti jsou považované za ty hysterky a ty přecitlivělý přecitlivělý osoby. Takže když by skutečně lidi jeli podle tohoto kódu, ty lidi v tom systému, tak si myslím, že by to jako bohatě stačilo k tomu, aby ty oběti měli co možná jako snazší průběh řešení situace.